

Vi Mänskor

Nummer 1-98, 40:-, Tidningen med ett radikalt kvinnoperspektiv



Tema: Makt

När får vi (halva) makten?

Andra Makter

Intervju med Helena Svantesson

Recept, Om böcker, Dikter m m

MAKT är ett fult ord för många.

Vi har ju också på senare tid sett många exempel på uppenbart maktmissbruk. Allt för många kommunala pampar har visat sig maktfullkomliga, ibland också ohederliga. Och även de som inte använder skattebetalarnas pengar för eget bruk, glömmer ibland att vi lever i en demokrati. De är förtroendevalda, men lever inte upp till väljarnas förtroende.

Kanske är det helt enkelt så att makt korrumpierar. När Ceausescu, 18 år gammal, gick med i det rumänska kommunistpartiet 1936, var det knappast med planer på att bli landets president. Hade han haft sådana ambitioner, skulle han med säkerhet ha valt ett annat parti. Men makten steg honom åt huvudet. Det var inte utan orsak att romerska kejsare lär ha haft en slav bakom sig i triumfvagnen - en slav som viskade i kejsarens öra "Kom ihåg att du är en människa".

Mats Hulth's beteende ursäktas med "grabbighet", men det är en skymf mot alla hederliga män. Tyvärr är inte heller alla kvinnor per definition ärligare än män. Det är helt enkelt så att få kvinnor sitter i toppositioner, och de som har lyckats nå toppen, hålls på olika subtila sätt utanför de manliga nätverken och den "grabbiga kulturen".

Du håller i din hand ett temanummer om makt. Visst vill vi vara med och bestämma! Kvinnomaktutredningen visar med all tydlighet att det fortfarande är männen som bestämmer överallt - i politiken, i arbetslivet och i hemmet. Trots alla insatser för att skapa ett jämställt samhälle har vi bara kommit en liten bit på väg.

Vi vill att kloka kvinnor, tillsammans med kloka män, ska få mer att säga till om på alla nivåer i samhället. Men för att inte någon ska gripas av maktens berusning och tappa omdömet, krävs det klara regler, tydlig ansvarsfördelning, insyn och löpande kontroll.

Men makten har en baksida - maktlösheten. En maktlöshet som griper om sig mer och mer, i ett politiskt system som skoningslöst slår mot de svagaste, mot ensamstående mödrar, mot fattigpensionärer, mot arbetslösa och som inte minst drabbar barnen.

Det är möjligt att även nynazisternas våldsaktioner är uttryck för vissa ungdomars förtvivlan och maktlöshet. Icke desto mindre är det allvarligt att denna våldsideologi åter har fått fotfäste i vårt land. Men det är inte säkert att de som skrålar *Heil Hitler* på gatorna är de farligaste. Det finns andra, mer rumsrena krafter som också vill avskaffa demokratin.

Aase Bang

PS: Storföretagens maktfullkomlighet (deras profitbegär, deras hotelser om de inte får som de vill, chefernas höga löner och fallskärmar) har naturligtvis mycket större dimensioner, och där saknas insynen helt. Eftersom vi inte kan rösta bort dem, får vi hoppas på starka (kvinnliga) politiker som kan komma åt de värsta avarterna genom lagsiftning.

Omslagsbild:
Lena Thunberg
Kvinnor i Västsahara
Baksida:
Joss Dray



Nr 1 1998 - Årgång 51

Redaktionsadress:

Linnégatan 21
413 04 Göteborg
Tel: 031 - 42 28 94
Fax: 031 - 14 40 28

Ansvarig utgivare:

Aase Bang

Redaktion:

Aase Bang, Laila Carlsson,
Erni Friholt, Zaida Hagman,
Ditte Johansson,
Saida Malkoc-Trnka

Prenumeration:

4 nr/år 150 kr
Donationer
och gåvor
Postgiro: 90 24 - 1

Skriv till oss!

Vi välkomnar alla bidrag, men
kan tyvärr inte betala några
arvoden.

Nästa nummer utkommer:

Juni

Manusstopp:

1 maj

Tryck:

Länstryckeriet i Göteborg

Innehåll:

När får vi (halva) makten? Aase Bang	4
Vem har makten över fjärrkontrollen? Laila Carlsson	6
Andra Makter Erni Friholt	8
Kåseri Ditte Johansson	11
8 mars	12
Västsaharakonferens: Sverige måste sätta press på Marocko Charlotte Svärdström	14
Intervjuv med Helena Svantesson Cajsa Carrén	16
Jämställdhet i Namibia Erni Friholt	19
Vad är sanningen om Kuba? Marianne Lindström	20
Hur förvaltar vi humankapitalet i dagens arbetsliv? Lena Åvik	22
Vad gör vi med liken i garderoben, kamrater? Erni Friholt	24
Kvinnor för ett annat Europa Ianthe Holmberg	25
Dikter	26
God mat för liten peng Viran Henriksson	28
Exilfilmfestivalen	30
Om böcker	32
Notiser	34
SKV- sidor	36

När får vi (*halva*) makten?

Sverige är världsbäst på jämställdhet, det vet ju alla. Men vårt självförtroende fick en allvarlig knäck när Kvinnomaktutredningen presenterades i januari. Ett hundratal forskare lade då fram tretton delrapporter och slutsatsen var deprimerande. Vi har fortfarande långt kvar till ett jämställt samhälle.

När Agneta Stark i varma ordalag kommenterade Kvinnomaktutredningen i radioprogrammet Freja, underströk hon att utredningen är så innehållsrik att man omöjligt kan göra en kort sammanfattning av innehållet. Vi kan bara instämma.

Rapporterna behandlar jämställdheten ur såväl samhälls- som familjeperspektiv. För som vi hävdade på 70-talet: *The private is political.*

Några titlar som visar på bredden i utredningen: *Familj, makt och jämställdhet* (red. Göran Ahrne och Inga Persson), *Kvinnors och mäns löner — varför så olika?* (red. Inga Persson och Eskil Wadensjö), *Ledare, makt och kön* (red. Anita Nyberg och Elisabeth Sundin) och *Hemmet, barnen och makten. Förhandlingar om arbete och pengar i familjen* (red. Göran Ahrne och Christine Roman).

Här ska vi titta lite närmare på en rapport med titeln *Styrssystem och jämställdhet. Institutioner i förändring och könsmaktens framtid* (red. Anna G. Jónasdóttir). Titeln är inte så lockande att man direkt kastar sig över rapporten, men innehållet är viktigt. Det handlar om kvinnliga politikers villkor i ett system som fortfarande är mansdominerat.

Många blev t ex besvikna efter valet 1994. Vi fick 44 procent kvinnor i riksdagen, men trots det har man fört en politik som drabbar kvinnor och barn mycket hårt. Det hjälper inte med många kvinnor i riksdagen, förklarar Lena Wågneryd, så länge de hålls utanför de "tunga" utskotten, nämligen de som behandlar finans-, skatte- och näringslivsfrågor. Det är visserligen så att när kvinnorna kommer nya till riksdagen väljer de ofta att arbeta med "mjuka" frågor som socialpolitik och kultur, men när de efter några år känner sig mogna för finansutskottet uteslås de därifrån med subtila medel. Det är finansutskottet som beslutar vilka ekonomiska ramar som alla andra utskott måste hålla sig inom.

Nu är det många som misstänker att när kvinnorna på bred front kom in i riksdagen, försvann makten till Bryssel. Karin Lundström analyserar ett kvoteringsmål i EG-rätten. EUs institutioner är mycket mer mansdominerade än den svenska riksdagen.

Men fortfarande är det kommunalpolitiken som på många områden formar våra liv. "Här finns ett lokalt utrymme för beslut som i hög grad påverkar kvinnors livsvillkor i frågor som rör exempelvis barnomsorg, äldreomsorg, allmänna kommunikationer och bostadsplanering", skriver Gun Hedlund. Politiskt aktiva kvinnor har ofta ett gemensamt intresse för sociala frågor, oberoende av partitillhörighet, men politiken styrs alltför ofta av manliga tjänstemän.

Hedlund gör en intressant jämförelse mellan tre kommuner: Gnosjö med en borgerlig, patriarkal, manligt dominerad politik, Örebro, som beskrivs som en modern experimentkommun med stora partipolitiska motsättningar samt Katrineholm, som har starka kvinnliga politiker.

Sedan 1979 har vi en jämställdhetslag i Sverige, men kommunerna har överlag varit ointresserade av att öka jämställdheten i den egna organisationen. Ingrid Pincus visar med skrämmande tydlighet hur höga, manliga tjänstemän ofta aktivt motarbetar alla jämställdhetssträvanden "som ett sätt att utöva makt och kontroll". I tre kommuner som fick projektpengar för att öka jämställdheten hittade hon bara en chefs-tjänsteman som aktivt stödde jämställdhetsarbetet, och det var bara ett fåtal som inte direkt motarbetade det.

Vicki Johansson har undersökt omsorgsarbetet. Hon visar att många lokala politiska beslut syftar till att flytta omsorgen från kollektivt lönearbete till individuellt obetalt arbete i hemmet. Det var vad vi misstänkte, eller hur? Hon menar att "den process mot jämlikhet mellan könen som finns i vårt land och i våra kommuner kan vara hotad".

Ellinor Platzer har intervjuat kvinnor och män inom olika områden: på arbetsplatsen, i facket, i politiken, i en förvaltning, i hemmet och i en miljöorganisation, för att undersöka hur de informella normer som "i stor utsträckning styr människors handlande och praktik, tillsammans konstituerar den ekonomiska makten".

Till sist ett utländskt bidrag. Carole Pateman är professor i statsvetenskap vid University of California. Hennes tankeväckande artikel «Att arbeta, att äga, att bidra» handlar om demokrati på 1990-talet. Hon ställer demokratin mot ekonomismen, som alltmer har blivit en politisk ideologi.

Trots den tråkiga titeln är detta en viktig och i stort sett lättläst rapport. Bokens redaktör, Anna G. Jónasdóttir, bidrar med en gedigen inledning om «Institutioner i förändring och jämställdhetens framtid». Tyvärr är just hennes bidrag ett exempel på sociologiskt fikonspråk som kan vara svårt att forcera. "Att tala om sociala

sammanhang som styrsystem eller liknande, vilka ordnar sociala relationer och aktiviteter enligt vissa regulativa principer, rationaliteter eller koordinationsmekanismer, är ett sätt att kunna tala i enkla termer om något så komplext som mänskliga samhällens funktionssätt, om just samhällsordningen". Men låt er inte avskräckas! De allra flesta artiklarna i alla rapporterna är lättlästa och intressanta, även om en och annan krånglar till det genom att åberopa franska modedefilosofier som de Saussures och Derrida.

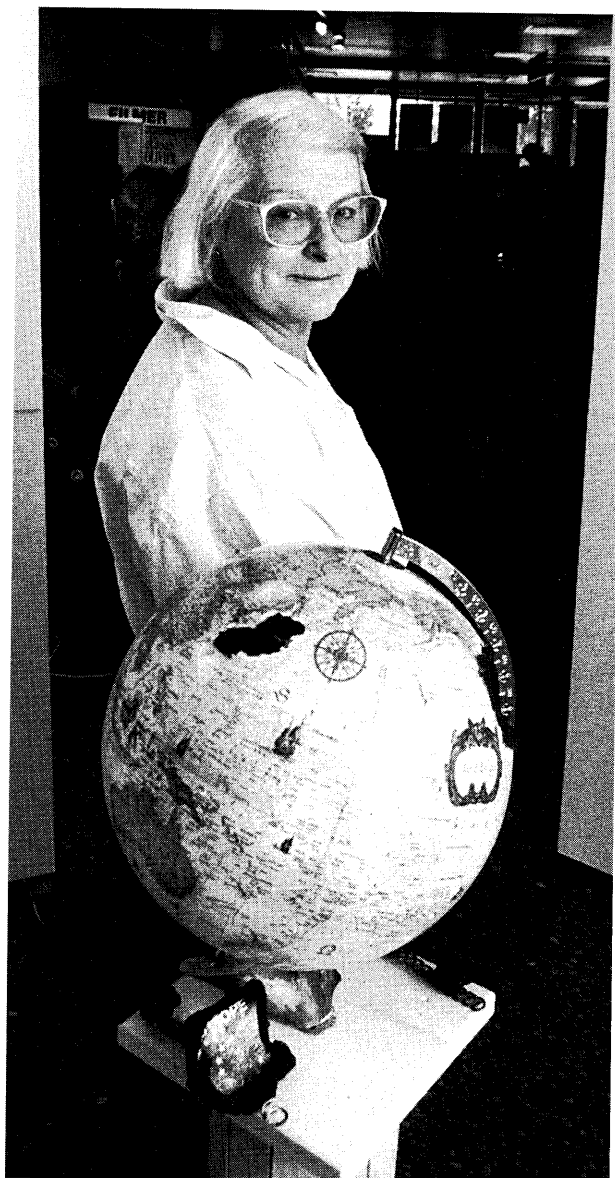
Rapporterna finns på biblioteken. Låna och läs!

Aase Bang

Anna G. Jónasdóttir, (red.)

Styrsystem och jämställdhet. Institutioner i förändring och könsmaktens framtid

SOU 1997:114



Lärandets lov

Lär dig det enklaste! Gör det nu,
ty nu är stunden här
det är aldrig försent!

Lär dig ditt ABC, det är inte nog men lär
det!

Inget får hejda dig, börja nu
Allting bör du veta!
Du skall ta ledningen och makten.

Lär dig, du som är arbetslös!
Lär dig, du som är fängslad!
Lär dig, kvinna i köket!
Lär dig, sextioårige!
Du skall ta ledningen och makten.

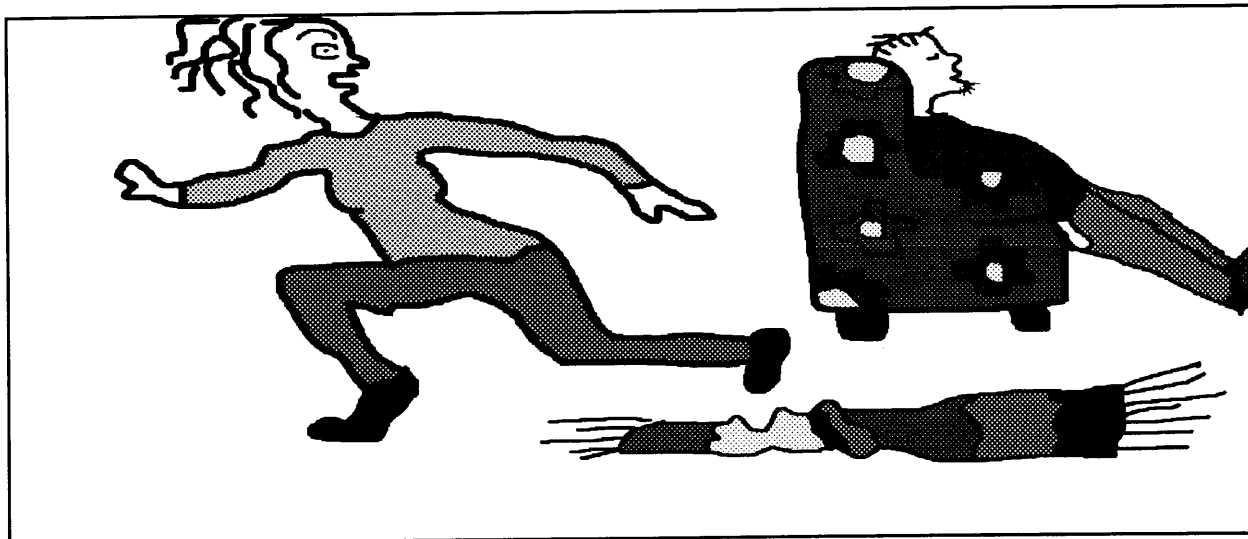
Skynda till skolan, du som hemlös är!
Öka din kunskap, du som fryser!
Du som är hungrig, grip efter boken:
den är ett vapen!
Du skall ta ledningen och makten.

Var inte rädd för att fråga, kamrat
Låt ingen lura dig,
se efter själv!
Vad du inte själv vet
vet du ej!

Granska din räkning,
Du ska ju betala,
Sätt ditt finger på varje siffra,
fråga: hur kom den hit?
Du skall ta ledningen och makten.

Bertoldt Brecht

Vem har makten över fjärrkontrollen hemma hos dig?



I dessa tider talas det mycket om girl power, ett uttryck som lanseras av den engelska tjejgruppen Spice Girls. En ny feminism som tilltalar unga tjejer? Eller bara en resa bakåt i tiden till 80- talet, när man trodde att jämställdheten var fixad och att tjejerna hade samma möjligheter? Allt berodde på henne själv. Men vad är då girl power? Finns women power, och i så fall, var?

Jag har läst i Kvinnomaktutredningens skrift: Hemmet, barnen och makten. I våra hem tycks det inte finnas någon uppenbar women power. Trots att de flesta män och kvinnor är överens om att försörjningsbördan, ansvaret för barnen och hemarbetet ska delas lika. I utredningen har par i alla åldrar, med eller utan barn ingått. Man har även intervjuat separerade par med barn. Utbildning, klasstillhörighet, barn eller ej är faktorer som spelar in när man ser på uppdelningen av hemarbetet.

Paren har delats in i fyra grupper: jämställd - semijämställd - konventionell - patriarkal. Kvinnor med högre utbildning lever oftare i ett jämställt förhållande. I den patriarkala gruppen finns det par där mannen överhuvudtaget inte är delaktig i hemarbetet. De kvinnor som lever i relativt jämställda förhållanden anser sig vara privilegierade. Männerna i gruppen jämställda verkar inte känna att de "haft tur" som lever med en kvinna som gör hälften av arbetet. De ser det snarare som en självklarhet. En man uttrycker längtan efter en annan arbetsfördelning där hon gör mer trots att de uppnått jämlikhet hemma. Av intervjuerna får jag intrycket av att han har större frihet att välja de delar av hemarbetet som han är mest intresserad av eller finner minst tråkiga. Hon har det övergripande ansvaret, får ta initiativet och säga till när saker behövs göras.

Bland de par där arbetsfördelningen fungerar har man haft en klar uppdelning och diskuterat fram hur man vill ha det. Där det inte fungerar har arbetsfördelningen bara blivit. Kvinnor i patriarkala familjer tycker att de har en orättvis uppdelning och är missnöjda. Männerna i dessa familjer tycker tvärtom och märker inte kvinnornas missnöje. Hon orkar inte eller törs inte ta upp diskussionen igen. En del ger helt enkelt upp. Även sexlivet påverkas av detta. I den här gruppen är hon ofta inte nöjd med sexlivet, vilket han är. Hennes lust minskar. I jämställda familjer är det precis tvärtom. Hon är nöjd, men inte han. Det finns lika många lösningar på arbetsfördelningen som det finns par. Det är man nog med att påpeka i utredningen.

Vad det gäller barnen är det fortfarande hon som tar ut den mesta eller hela föräldraledigheten. Han anser sig ha svårare att vara borta från arbetet. Det är också en ekonomisk fråga för de flesta, då hon oftast tjänar mindre. Uppfattningen om att han lägger större vikt vid arbete och karriär delas av bägge. Det betyder inte att kvinnorna inte tycker att deras jobb är viktiga, men de kan tänka sig att prioritera annat en tid. Efter barnens födelse är det vanligt att kvinnan minskar sin arbetstid utanför hemmet och väljer att jobba deltid. Under föräldraledigheten verkar det lätt att falla in i de traditionella könsrollerna, och det kan vara svårt att bryta mönstret när kvinnan återgår till sitt lönearbete. En stor del, både män och kvinnor tycker fortfarande att det är mamman som i huvudsak ska vara hemma med barnen, även om kvinnorna önskar att mannen var mer pappaledig. Då det är hon som oftast haft mer tid och ansvar för barnen kan det bidra till att hon vid en skilsmässa får vårdnaden eller att barnen bor hos henne. Delad vårdnad blir dock vanligare.

Skilsmässor är ett bevis på att kvinnor inte längre finner sig i sin underordnade roll. Hon accepterar inte längre manlig överordning och makt inom familjen. Det är i ofta i samband med en separation som vissa män tar till sin

fysiska makt. Efter skilsmässan mår männen i de flesta fall sämre både psykiskt och fysiskt, har sämre hushålls-ekonomi och förlorar sociala kontakter. Kvinnorna får kärvare ekonomi men upplever att de fått ett bättre självförtroende och har en större kontroll över sina liv.

Personligen tycker jag att den här boken skulle skickas ut till alla sammanboende - gratis.

Women power verkar vara långt borta och att tala om girl power idag är att inte erkänna maktobalansen, det är ett självbedrägeri. Kan hända har Spice Girls makt, de drar ju in stålar, inte bara till sina egna sparbössor. Det är big buisness där troligtvis fler personer har att tjäna på den s.k flickmakten.

I verkligheten, i hemmen och på våra arbetsplatser tjänar inte någon annan än kvinnorna själva på kvinnomakt, därav situationen. Men i förlängningen är jämställdhet en framgång för oss alla som männen faktiskt också har glädje av. Det är bara att kämpa vidare och försöka övertyga misstrognas om detta. I kväll är det du som tar kontrollen!

Laila Carlsson

Behåll dina rosor
duka av bordet istället

Märta Tikkanen

Ingen människa vet hur lång tid hon har kvar att leva, men jag fasar för att lämna denna världen och inte ha någon i hela familjen som vet hur man sätter i en ny toalettpappersrulle.

Erma Bombeck

Att flytta ihop med en karl är som att köpa nånting man länge beundrat i ett skyltfönster. Man är stormförtjust när man kommer hem med det, men snart finner man att det inte går ihop med möblemanget i övrigt.

Jean Kerr

Satsar en kvinna på sin duglighet misstänks hon för okvinnlighet. Satsar hon på sin kvinnlighet misstänks hon för oduglighet.

Marianne Höök

När en man säger sin mening är han en man.
När en kvinna säger sin mening är hon en satmara.

Bette Davis

För att bli den sortens kvinna som är stark nog för att kunna leva med en man måste man bli den sortens kvinna som ingen man vill vara med.

Lotus Weinstock

från boken Roligt sagt av kvinnor, Tidens förlag.



Natasa Ivanovic kom till Sverige på våren 1992, nästan 18 år gammal. Familjen kom från sin bombade lägenhet i Sarajevo, till lugna Ystad. De blev vänligt mottagna i tullen, men tiden efter ankomsten blev väldigt orolig. De flyttades runt till sex olika flyktingförläggningar innan de äntligen ett och ett halvt år senare kom till Göteborg där Natasa fortsatte sin utbildning i svenska, engelska och franska och med hudterapi som specialarbete, eftersom hon hade gymnasiebetyg i detta ämne från Jugoslavien. Hon är nu utbildad kosmetolog-diplomerad hudterapeut. Hon har också tagit en internationell hudvårdskurs med finfina diplom.

Men tyvärr finns det inga jobb! För tillfället har hon en praktikplats 3 dagar i veckan och 2 dagar ivervekan som personlig assistent åt en sjuk jugoslavisk kvinna. Sedan 1995 har hon finansierat sitt liv utan socialhjälp och hon hoppas detta kan fortsätta. Natasa kommer inom kort att få svenskt pass, och då kommer det att hända underbara saker, tror hon. Hon vill gärna resa, och jobba som hudvårdsspecialist. Tillsist vill hon ge oss ett recept på en skön ansiktsbehandling.

Peeling används för att få bort de döda cellerna från huden. Använd papaya eller ananas, de innehåller enzymer som är nyttiga för huden.

Tvätta ansiktet, lägg de krossade frukterna över ansikte och hals, undvik det tunna skinnet runt ögonen.

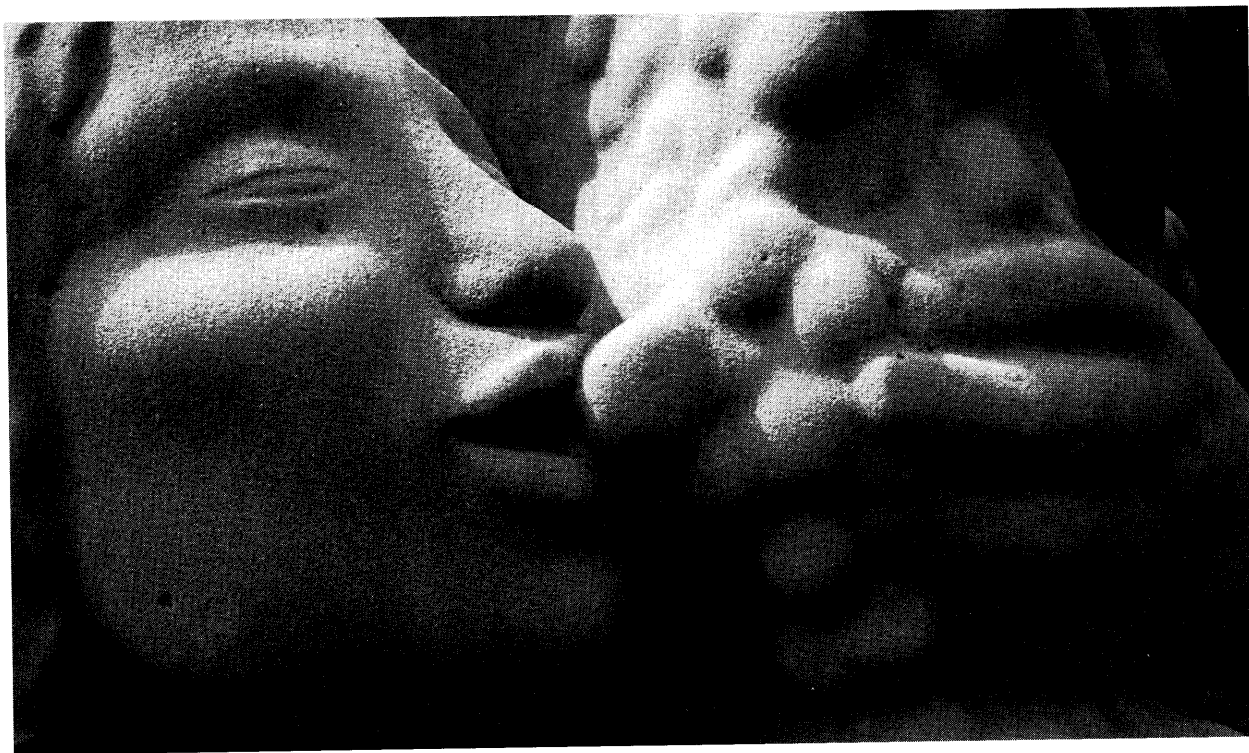
Låt ligga i 10 minuter.

Smörj efter en mild dagcreme.

Gör detta ett par gånger i veckan. Någon gång då och då skall man kosta på sig en tub färdig mask, som huden kan behöva. Finns i väl sorterade affärer. Då känns din hud mjuk och fräsch.

Hälsningar Zaida

ANDRA MAKTER



Tillåt mig att påminna om makter runt omkring oss, som ofta är personliga och individuella men också kan påverka hela vårt liv. De kan förgylla eller göra tillvaron till ett helvete. Ibland både ock samtidigt.

Jag tänker på kärleken förstås, men även konst-, natur- och musik-upplevelser kan ta tag i en så man törs tala om dem som betvingande makter. Och så har vi vädret, det kära samtalsämnet. Men det kan drabba hela folk, som i Bangladesh, där årligen många omkommer i orkaner och översvämningar. Man kan ibland starkt misstänka ett orsakssammanhang mellan skövlad skog och girighet som får katastrofala följder, i synnerhet för de fattigaste som bor i skrangliga hyddor och långt ut på öarna.

Men även förr kunde en monsun utebli eller en orkan drabba oförmodat. Såsom höststormar kan dra fram över våra trakter. I regel kan vi betrakta dem väl skyddade bakom gardinerna och där rysande förundras över makterna. Men även här skördar de liv och påverkar framtiden.



Kärleken

Kärleken är tidens största mirakel och mysterium, låter Björn Ranelid romanfiguren Karin uttala i sin senaste bok "Mästaren". Det är lättare att förstå sig på hatet, säger hon också.

Ja, det är så sant. Visserligen kan även hatet få en otrolig

makt över sinnena, mord och mycket våld begås i dess namn, men försök att förstå orsakssammanhang görs och leder till insikter. Men kärleken, den kärleken! Vem kan förklara dess väsen? Vad ser han hos henne? Vad ser hon hos honom? Varför håller de ihop fastän de gör varandra illa? Otaliga är frågorna, få är svaren. Men en fråga om makt tycks det vara, och om maktlöshet.

Jag lät mig nästan falla. Han stod snubblande nära bakom mig i kyrkan. Jag kände hans andetag, hörde hans röst när han sjöng. Men bredvid stod rivalen och bevakade svartsjukt det som jag inbillade mig var uppenbart för alla: att jag bara ville låta mig falla och falla in i hans famn. Vi hade knappt yttrat ett ord tidigare och ändå visste jag att han kände likadant. När som helst kan jag frammana den oerhörda spänningen från det ögonblicket. Som en klenod bevarar jag minnet.

Många år efteråt återsågs vi och jag förde det försiktigt på tal. Den gången i kyrkan, du vet?

Ja, sa han. Inget mer. Och återigen visst jag med

säkerheten hos en sömngångare att han kom ihåg likadant, men för att behålla minnet intakt och osårbart fick det inte yppas. Skört som en såpbubbla men segt som ett tuggummi.

Kärlekens makt, min hängivna maktlöshet inför den.

Konsten

Till Moderna Muséet gick jag gärna när jag bodde Stockholm. En dag var ett av rummen fyllt med fyrkantiga färgprover. Eller vad var det? Jag närmade mig en blå en. Och ju närmare jag kom ju mer sögs jag in i den. Vad dolde sig bakom eller inne i den tunneln som vidgades mer och mer? Fanns där de saligas ängder? Eller skulle jag återse någon kär död?

Jag gick några steg bakåt för att bryta förtrollningen, fastän jag inte alls ville. Jag tog reda på vem det var som kunnat åstadkomma ett sådant trollerikonststycke. Han hette Yves Klein, var fransk nyrealistisk målare, född 1928 och död 1962.

Och under över alla under: när jag återsåg honom i Louisiana i Danmark och jag, nu väl förberedd, närmade mig den blå duken, så hände det igen! Samma sug in mot mitten, mot tunneln. De olika blå nyanserna åstadkom denna djupverkan, trodde jag. Villigt följde jag med, längre och längre in. Vid närmare betraktande är där dock inte ens några nyanser! Allt sker i mina sinnen. Men någon, något har åstadkommit det! Vilken makt är det, måntro? Är den medfödd eller inpräntad eller påtvingad?



Musiken

En dag som idag, när snön dalar i tjocka flingor och sveper in klipporna, ängarna och havet i sin mantel, när den grå dimman tätnar och gör tithålet mot världen mindre och mindre, ja en sådan dag bör du höra Gustav Mahlers sångcykel: Das Lied von der Erde (Jordens sång).

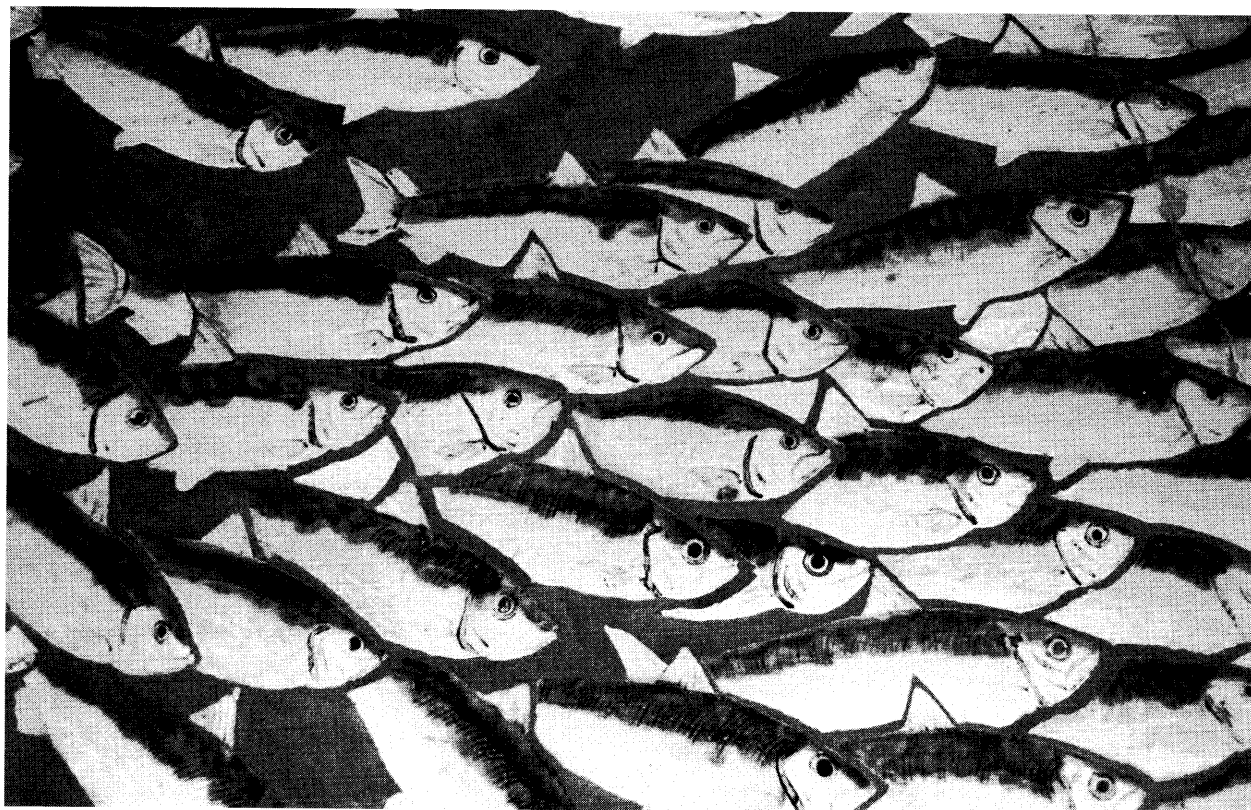
Den slutar med sången Die Welt schläft ein (Världen somnar in). Lyssna på vaggmusiken som uttrycker hängivenheten och avskedet, kanske till och med dödslängtan.

Men den lugnar samtidigt och tröstar: Vännen min, var inte rädd! Jorden kommer att åter blomma och grönska och horisonten blåna ljust. Evigt. Evigt.

Sångerna är översättningar från kinesiskan. Åter ett bevis för den universiella makt konst och musik utgör. Eller så får jag tro på reinkarnation, på återfödelse.

I så fall var jag en kinesiska i mitt förra liv. Så väl hemma känner jag mig i den diktningen. Och Mahler måste också ha varit kines, så som han tolkar dikterna: vemodet, ensamheten, skönheten, ungdomen. Bara jag tänker på den musiken eller försöker nynna några strofer tåras det i ögonvrån.

Det sägs att folk har tagit livet av sig efter att ha lyssnat på Jordens sång. Även Goethes Den unge Werthers lidande lär ha framkallat samma sinnesstämning. I sanning en makt utanför oss själva. Ibland också en farlig sådan.





Vädret

Vi var på väg i en liten bil, en fransk Mehari med plastkaross, från staden Chittagong i södra Bangladesh, upp till Rangunia. Det regnade och regnade. På halva vägen, det hade hunnit mörkna, fick vi motorstopp. När vi klev ur vadade vi redan upp till knäna i vatten. Var vi överhuvudtaget kvar på vägen? Strax var hjälpsamma händer där som sköt på och lyckligtvis hade vattnet inte hunnit tränga in i förgasaren. Vårt hopp var att vi var på väg uppåt.

Och vi nådde Rangunia. Mot oss strömmade folk som bar sina tillhörigheter på huvudet, barnen tronade ovanpå. De sökte alla räddning på Rangunia-kooperativet, dit även vi var på väg. Kooperativet utgjordes av flera stadiga byggnader av sten, lite på höjden och ännu inte översvämmade. Sedan fortsatte det att regna hela natten. Jag var uppe och

vankade, sökte en toalett där all min ångest löste sig i diarré, mensblod och tårar.

Min självömkan kände inga gränser. Vad hade jag här att göra? Vattnet kommer att förgöra oss och mina barn var så långt borta. Alla dödsångesttankar korsade mitt huvud medan jag satt på huk över hålet och snörvlade. Natten var oändlig. Men det grydde en morgon. Utanför fönstret hade risfälten blivit hav. Strax rodde vi i båt över fälten bort till skolan där bänkarna flöt emot oss och ovanför den flytande katedern hängde ett porträtt på Ola och mig, som hade utsetts till Founder Members (grundare) av skolan och på detta viset hedrades. Jag tänkte på Kafka och andra surrealist. Hela situationen var så makaber. På natten nästan död, här i dubbel upplaga...

På vägbanan vadade folk omkring och fiskade med bara händerna. Floden skänkte sina gåvor till alla. Man fann sig snabbt i situationen: Allah tog och Allah gav. Eller vilken makt det nu var. Och jag hade genom min egen utsatthet lärt mig en läxa för livet.

Så bliva de då bestående: kärleken, konsterna och vädret. Dessa makter som styr och påverkar samhällets utveckling lika starkt som någonsin den politiska makten.

Erni Friholt



Min källarskrubb

"Vattenfallet"

en vardagsförtretlighet

Min källarskrubb har jag döpt till Vattenfallet. Du kanske tycker att det är ett konstigt namn på en liten skrubbe. Du kanske till och med tycker att det är underligt att namna utrymmen. I vilket fall ligger min källarskrubb under ett sexvåningshus och gör skäl för namnet. Det regnar in i den. I snösmältningen rinner droppar och skvätter det ur väggarna. Det är en hörnskrubb som därmed har två väggar till sitt förfogande att plaska och skvätta ur. Det är vått därinne, året om.

Väggarna består av någon sorts byggplatta som ser ut som löst packade remsor av papper som blivit noggrant uppätet och - ja, ni vet, av en dokumentförstörare. Förmodligen heter byggplattan något fint som Byggalätt eller Tryggvägg kanske?

Till att förvara saker i är Vattenfallet inte att tänka på. Det skulle möjligen då vara till badbollar, badringar och luftmadrasser och några sådana äger inte jag.

Eftersom skrubbarna till antalet är lika många som lägenheterna i huset, finns ingen extra att byta med. Det står också fullt klart för mig att ingen skulle vilja byta till sig min skrubbe, så jag har inte frågat någon.

Nu har jag försökt att se med förnuft på problemet Vattenfallet och drog mig till minnes en tes jag försökte leva efter i min ungdom. Den att: man skall inte äga mer än man kan få med sig upp i en björk. Nu är det så att jag klättrar ruskigt dåligt eller rättare, jag tycker inte om att komma upp på höjder över en meter, så det var klart mer idén jag gillade än tanken på det fysiska utförandet. Att fylla en skrubbe med ägodelar som man ändå inte behöver är däremot ingen god idé.

"Bra att ha grejer" menar någon då.

Jag har åtskilliga gånger sparat saker för att jag kanske skulle komma att behöva dem. Inte! Visst, jag har någon enstaka gång behövt något sparat, men då har jag aldrig kunnat hitta det, inte förrän jag köpt nytt har ägodelen materialiserat sig.

Att reducera ägandet är en sak som Vattenfallet kan hjälpa mig med. Att bära ner något till skrubben är som att bära ut det i soporna, fast med en omväg om skrubben. Bättre då att ge det till någon som behöver det.

Kan man inte i sin omedelbara närhet hitta någon sådan är det enkelt nog att bära det till Stadsmissionen. Där kan de säkert hitta någon som vill ha det, om det alls är något att ha.

Finns det inget att förvara i skrubben, kan den ju lugnt, utan att bli störd i sina blöta förehavanden plaska och skvätta bäst den vill. Och jag kan lättare komma upp i min björk, om jag vill och inte svindel hindrar mig förstås

Ditte Johansson.

!!!!Se upp, kvinnor!!!!

Ibland känner man sig osäker och tillintetgjord utan att förstå vad det beror på. Berit Ås, norsk kvinnoforskare och politiker har synliggjort och utarbetat härskarteknikerna. Dessa kan tyckas oförargliga, men är egentligen ett effektivt maktmedel som vi måste bli medvetna om och bekämpa. Utsätts man ideligen för detta tappar man självkänslan. Att använda sig av olika härskartekniker är ett bra sätt att bevara kvinnors underordning och få oss att tro att det är vårt eget fel.

1. Osynliggörande - Kvinnor blir bortglömda, förbigångna eller överkörda. Kvinnor görs oviktiga, inget att lyssna på.

2. Förlöjligande - Man gör sig lustig över kvinnor och deras agerande genom hån och skratt. T. ex. när kvinnor träffas och diskuterar heter det att de skvallrar. Vem har inte hört "du är så söt när du är arg"?

3. Undanhållande av information - Män vänder sig till andra män i frågor som rör t. ex. arbetet. Jag kallar den här härskartekniken för "lösa problemen i bastun".

4. Dubbelbestraffning - exempelvis kvinnor som arbetar får höra att de försummar sina barn, men får också höra att de försummar sitt arbete pga. barnen.

5. Påförande av skuld och skam - sker genom förlöjligande och dubbelbestraffning. Kvinnor får veta att de inte duger. De blir utpekade som annorlunda. Mannen är normen.

Läs på och för budskapet vidare! Broschyren De fem härskarteknikerna kan beställas från ROKS.

Laila Carlsson





8 mars Kampen går vidare

Även detta år skall 8 mars firas runt om i vårt land.

SKV i Karlstad firar 8 mars en hel vecka. Varje dag blir det lunchföreläsningar på temat Livskvalitet på Internationella kvinnocaféet. Söndag kväll blir det teater på Gjuteriet, "Den gula tapeten" av Charlotte Perkins Gilman.

8 mars i GÖTEBORG

I år kommer vi att fira den 8 mars rejält, från förmiddagen till sena kvällen. Göteborgs universitet har upplåtit hela Studentkåren på Götabergsgatan till olika kvinnoorganisationer så att vi tillsammans kan fira över ålders och partigränser. Dagen börjar med en demonstration, vi samlas klockan 11.30 på Gustav Adolfs Torg och går till Götaplatsen. Klockan 13.00 börjar festen på Kåren med en föreställning av Salong Batong och sedan fortsätter det fram till klockan 1.00 på natten.

Det kommer att bjudas på ett mycket skiftande program, föreläsningar, teater, bokbord, musik, sagoläsning för stora och små, mat, diskotek, spågummor, fotoutställningar och mycket mer, med andra ord, det kommer att finnas någonting för var och en.

I UMEÅ skall 8-mars firas den 7 mars. Tal och paroller på torget mitt på dan, och fest på Kvinnohuset på kvällen.

I PITEÅ skall de fira 8-mars tillsammans med andra kvinnoorganisationer.



Ofta frågar människor, när började vi fira 8-mars?

Det är inte en enkel fråga, för på slutet av 1800-talet började kvinnorna organisera sig och protestera mot den långa arbetstiden, de usla lönerna och andra orättvisor. De amerikanska kvinnorna arrangerade strejkdagar för kvinnor, fabrikena stoppades, och kvinnorna fick igenom 10-timmars arbetsdagen.

I Europa var det också många strejker och oroligheter, när folken sökte rättvisa. Clara Zetkin var en ung socialistisk kvinna från Tyskland, som engagerade sig för kvinnorna. Hon insåg att kvinnorna skulle ha lika mycket värde som männen. Hon träffade på likasinnade kvinnor som Rosa Luxemburg och Alexandra Kollontay. 1910 anordnades en kvinnokonferens i Köpenhamn. Där föreslog Clara att en dag varje år skulle firas av världens alla kvinnor, där de skulle framföra sina krav i kampen för sina rättigheter. Redan nästa år i Wien samlades 30000 kvinnor till detta möte. Det kallades Arbetarkvinnornas Dag. Men 1975 beslutade F.N. att Kvinnodagen skulle firas över hela världen, och kallas INTERNATIONELLA KVINNODAGEN.



Kvinnokampen föddes inte igår - den har pågått i århundraden.

Det är dags att sluta börja på nytt -

Det är dags att fortsätta.



Västsaharakonferens:

Sverige måste sätta press på Marocko!

Vi kom för att lyssna och lära av Västsaharas kvinnor. 120 representanter för 36 organisationer och politiska partier hade samlats för att diskutera hur vi på olika sätt kan stödja det sahariska folket när FNs beslut att genomföra en folkomröstning verkställs i december i år. Sverige tillhör de nationer som skall skicka observatörer till Västsahara.

- EU håller på att upprätta ett samarbete mellan länderna kring Medelhavet som ett led i att stabilisera och säkra freden, sa Maj-Lis Löw(s), EU-parlamentariker, i sitt inledningstal.

Från Västsaharas Kvinnoförbund talade Salma Boulaki känd för Vi Mänskors läsare, sen hon i somras kom till Sverige med ett tiotal barn som inte sett annat än öken och sandstorm i sina unga liv.

Mansoura Bucharil berättade om situationen i flyktinglägren och det ockuperade Västsahara.

- Vi saknar den enklaste mänskliga rättigheten, rätten till liv, sa hon. Under 25 års tid har vi levt under marockanskt förtryck.

Mansoura Bucharil kunde berätta om fängslanden, tortyr och försvinnanden.

- Fäderna får inte se sina barn, sa hon. Kvinnorna måste kämpa och jobba och har inte tid att ge sina barn den ömhet och den kärlek som de behöver.

Västsahara är ockuperat av Marocko sedan 1975. Landet är ungefär hälften så stort som Sverige. Befolkningen uppgår till cirka 210 000 västsaharier som är spridda i ockuperade områden, befriade områden, flyktingläger eller bosatta i grannländerna Algeriet, Mauretanien eller Marocko.

Västsaharierna var ursprungligen ett nomadfolk som livnärde sig på kamel- och getuppfödning men landet är rikt på naturtillgångar. Här finns bl a fosfat, järn, olja, koppar och uran. Utanför den 150 mil långa atlantkusten finns ett av världens rikaste fiskevatten.

De flesta som bor i flyktinglägren är kvinnor, barn och gamla eftersom männen deltar i befrielsekampen. Flyktinglägren ligger i en tidigare obebodd del av Saharas öken. Vattentillgången är knapp. Men trots de hårda geografiska förhållandena med sommartemperaturer på plus 50 grader och minusgrader på vintern har västsaharierna organiserat lägren på ett beundransvärt sätt. För många kvinnor har livet i flyktinglägren inneburit en revolution. De har tvingats till en mycket aktiv roll. De bygger hus, undervisar och organiserar lägren.

De fyra baslägren, wilayor, är indelade i byar, diror. Alla invånare över 18 år deltar i någon av de fem kommittéerna för distribution, produktion, utbildning, hälsovård och sociala frågor där tvister löses.



Distributionskommittén sköter utdelning av mat och kläder till alla familjer. Matransonerna består mest av ris, potatis, linser och mjöl. Allt delas lika och ibland är ransonerna knappa. Svält förekommer inte, men många kvinnor har järnbrist och många barn lever på gränsen till undernäring. Pengar förekommer inte i lägren, eftersom det inte finns något att köpa.

Omkring nittio procent av västsaharierna var analfabeter när flyktingtillvaron började. Utbildningen var därför en av de stora uppgifterna för Polisario som leder befrielsekampen. Numera går alla barn minst 7 år i skolan. Gymnasieutbildning finns i lägren men för högre studier är västsaharierna hänvisade till stipendier från andra länder. Många vuxna undervisas på somrarna av ungdomar i kampanjen "Mitt barn är min lärare".

- Kampen har stärkt kvinnans ställning gentemot mannen, sa Mansoura. Kvinnan hade dessutom en speciell plats i beduinsamhället. De har till exempel aldrig varit beslöjade. Under den spanska kolonialtiden förpassades dock kvinnorna till köket och hemmen. Nu återupprättas och vidareutvecklas kvinnornas självständighet.

- Den man som i vårt samhälle förtrycker en kvinna är ingenting värd, sa Mansoura. Inför folkomröstningen måste vi ytterligare kämpa för kvinnornas rätt till utbildning, politiska och sociala rättigheter, förklarade hon.

Västsaharierna är nästan helt beroende av bistånd för sin överlevnad. Den internationella hjälpen är emellertid liten och deras sak nästan okänd. Sverige har inte erkänt Demokratiska Arabrepubliken Sahara, men regeringen

ger katastrofbistånd till flyktinglägren via sahariska Röda Halvmånen. Frivilliga organisationer som intresserat sig för Västsahara är Emmaus Björkä och Proletären FF, vars årliga Fredslopp är ett stöd för Polisario.

På en fråga om islams inflytande på kvinnans ställning, svarade Mansoura:

- Islam har för vårt folk inneburit jämlikhet. Den har gett oss utbildning, tolerans och rättvisa. Islam är en civiliserad framstegsvänlig religion. Men det finns förstås också andra traditioner. Vad händer efter en eventuell seger i folkomröstningen?

- Vi har förberett oss på alla nivåer, svarade de sahariska kvinnorna. Vi är beredda att ta kontrollen över våra naturresurser och genomföra Polisarios program för att upprätta ett oberoende arabiskt demokratiskt Sahara.

- Hur skall Sverige sätta press på Marocko? Den frågan ställde Anders Björner från UD som avslutningstalade. Något klart besked kunde dessvärre inte ges.

Charlotte Svärdström



Har man en gång suttit i Hitlers koncentrationsläger vet man att prioritera säger Helena Svantesson

"Nummer ett är att bekämpa rasism och nynazism"

Ja, det är inte lätt att rangordna allt det som SKV:aren, läkaren, biståndsarbetaren, politikern, farmodern med mera Helena Svantesson i Lund brinner för.

Idag är motståndet mot samma slags tidstecken fortfarande nummer ett på kamplistan – sorgligt nog.

Det är svårt att föreställa sig att Helena Svantesson är född på 20-talet, där hon sitter liten och skimrande i soffan i radhuset och redogör för sitt händelserika liv. Hon föddes i Polen och växte upp i ett småborgerligt och tämligen opolitiskt hem. 1940 inrättade tyskarna ghetton i hennes hemstad Lodz.

– Vi var cirka 200 000 personer som trängdes där i nästan fem år under ständig förnedring, svält och sjukdom. Tillsammans med föräldrarna och brodern hade hon tvingats lämna sitt hem i stadens centrum för att flytta till utkantens ghetto. När situationen skärptes transporterades människorna efter hand i boskapståg till förintelsläger som Auschwitz och Chelmno. Nazisterna skulle slutligen "lösa den judiska frågan" och endast några tusen från ghettot överlevde kriget.

– Men kom ihåg att det inte bara var judar som förföljdes, påminner Helena. – Intellektuella, politiska motståndare, zigenare och homosexuella hörde också till dem som misshagade Hitler och skulle utrotas, förtydligar hon.

Helenas familj fördes till Auschwitz och bara hon själv kom levande därifrån. Då hade hon förflyttats till ett arbetsläger i Sudeterna och blev tillsammans med medfångarna befriade den 10 maj 1944 – sist av alla. – Det är för att visa för mina föräldrar att det inte var förgäves att jag fick leva och för att tacka för livet som jag engagerat mig som jag gjort, säger hon stilla och lutar ansiktet i handen.

Hur kom hon då därifrån med så mycket mänsklighet och förstånd i behåll? – Det fanns en solidaritet mellan lägerfångarna och en vilja att leva vidare och ett hopp om att återse sina kära. Vi var tre flickor som stöttade varandra särskilt. Konsekvensen för Helena blev en övertygelse om att socialismen var det som kunde motverka vad Hitler, nazismen och fascismen stod för. Och tillbaka i friheten, bestämde Helena Svantesson sig för att bli läkare.

För att inte andra ska glömma gav hon 1972 ut en antologi under flicknamnet Zymler.

Den har titeln *Och skuggorna blir längre*.

Där beskriver hon själv det fasansfulla avskiljandet från

modern i Auschwitz. För övrigt innehåller den ännu idag mycket aktuella boken berättelser, prosa och lyrik av olika polska författare.

Helena har också berättat om den här tiden och dess konsekvenser för hennes politiska liv i boken.

Kommunister - andra boken av CH Hermansson. Hon har fortfarande uppdrag som fullmäktigeledamot för (v) i Skånelandstinget. Där har hon bland annat interpellat om att få ta hit och operera enstaka hjärtsjuka barn från irakiska Kurdistan, men fått avslag. – Barnen dör om de inte opereras i tid och i Sverige finns de tekniska resurserna. Inga sjukhus i Kurdistan eller Bagdad klarar detta, suckar hon.

Flera perioder har hon också suttit för vänsterpartiet i kommunfullmäktige i Lund

– Min politiska inställning grundar sig på en strävan efter rättvisa, lika rättigheter och lika värde för alla människor, deklarerar hon.

Som ung medicinstudent i det första efterkrigsårets Polen fick Helena tillsammans med bland annat Nina och Jerzy Einhorn komma till Danmark. Under tiden inträffade en pogrom mot judar i hemlandet och hon avrättades från att återvända.

– På något sätt fick jag hjälp att komma till Sverige och studera medicin i Uppsala.

Stipendier från polska ambassaden och Mosaiska församlingen glädde henne förstås, men Helena kan inte förtränga att hon avvisades

från fortsatt medicinutbildning i Uppsala på grund av sin härkomst.

– Judar från Östeuropa stod längst ner på prioriteringslistan hos professor Erik Ask-Upmark, en uttalad nazist, berättar hon med stadigvarande upprördhet i rösten. Men på Karolinska institutet i Stockholm var hon välkommen och så hade hon ju träffat Gunnar! De gifte sig sedermera och arbetade kampglatt i Clarté tillsammans med många namnkunniga kamrater.

Och så gick Helena med i SKV.

– Det var i början av 50-talet. innan jag gick med i vänsterpartiet. I SKV fanns så många fantastiska kvinnor, säger hon. Bland annat samlade de namnunderskrifter till Stockholmsappellen mot atomvapen.

– Vi gjorde så många konkreta saker förutom fredsarbetet, som att driva på inrättandet av skolbispisningar och kommunala tvättstugor. Vi bidrog till förbättringar för barnomsorg, för kvinnors jämställdhet

och i kampen för sex timmars arbetsdag. Det är svårt att se hur mycket som nu raderas. Som ledamot i SKV:s förbundsstyrelse fick Helena resa, till bl a Paris, Warszawa, Nairobi som representant på kvinno-konferenser.

Hon har också deltagit i internationella ungdomsfestivaler och partikongresser.

– Att träffa människor från andra kulturer är ett bra sätt att bli av med fördomar, för sådana har man även om man själv blivit utsatt, erkänner hon. Idag är det Irakiska Kurdistan hon reser till.

– Det var Rädda Barnen och IM (Individuell Människohjälp) som ville starta projekt för de föräldralösa barnen där. Helena är (också!)

lokalordförande i Rädda Barnen och har dessutom sin specialistkompetens i barnsjukdomar, med tilläggs-specialiteten barnreumatism och rehabilitering.

Under många år arbetade hon på barnreumatologen i Lund som hon utvecklade till den ledande i Sverige.

Fortfarande tar hon emot patienter privat. Det var mycket motvilligt hon pensionerade sig från sin tjänst på lasarettet. Men hon hittade genast en annan grupp som behövde hennes kunskaper och varmhjärtade hjälp – kvinnor och barn i ett upprivet Nicaragua.

– Två gånger i början av 90-talet var jag där och hjälpte till med ett av SKV:s biståndspjekt, att bygga upp barnrehabiliteringshemmet "Los Pipitos" i staden León, berättar hon.

Som styrelseledamot i vänortsföreningen Lund-León fortsätter hon det arbetet.

– Härifrån Lund och från Göteborg drivs också SKV:s nuvarande hjärteprojekt – ett hus för misshandlade kvinnor och barn i Honduras, berättar Helena och understryker behovet av bidragspengar till det.

Till Irakiska Kurdistan åker hon sedan 1992 i genomsnitt två gånger om året i perioder om cirka en månad. Först handlade det om att efter Kuwaitkriget hjälpa föräldralösa barn i norra Irak i anslutning till en kurdisk revolt.

– Många ur det här bergsfolkets fyra miljoner människor lever som internflyktingar, männen är bortförda eller dödade av Saddam Husseins soldater. Förhållandevis många barn har handikapp av skiftande slag, bland annat efter att ha trampat på minor, berättar Helena.



Tillsammans med två sjuksköterskor åkte hon första gången för att dela ut näringsransoner till de mest behövande kring huvudstaden Erbil.

– Vi fick prioritera ammande mödrar, gravida kvinnor och undernärda förskolebarn. Det var inte lätt. Man kunde inte åka därifrån utan en framtidsplan.

Väl hemkommen ansökte Helena Svantesson i samarbete med olika organisationer om SIDA-pengar till dagvårdscenter för rehabilitering. Hon åkte tillbaka för att förbereda centret vars öppnande möjliggjordes av att området fått eget parlament, ministerier och en vänligt sinnad hälsovårdsminister.

– Vi samarbetar bland annat med kurdiska läkare och irakiska Röda Halvmånen (Röda Korset), Unicef och andra. I början av 1993 kunde vi starta det första centret med ett team av lokala barnläkare, ortopedier och andra som fortlöpande kan sköta ruljangsen.

– Det är underbara människor som vill göra nytta, säger Helena berömmade. Idag finns två filialer förutom det första centret som kunnat flytta till egna nybyggda lokaler tack vare samarbete med franska och irländska hjälporganisationer.

Till centret är också en ortopedisk verkstad knuten, som gör proteser till polio- och minskade barn. Varje gång Helena åker till Kurdistan har hon med sig antingen en sjuksköterska, sjukgymnast eller speciallärare.

Av det första projektet med näringspaketen växte det så småningom fram två barnhem med sammanlagt 35 barn. Tyvärr har interna strider lett till att barnen nu av säkerhetsskäl är utplacerade bland släktingar. De får dock kontinuerligt stöd via Rädda Barnen i Lund.

– Jovisst är det sorgligt att de inte kan hålla fred inbördes, och visst har situationen varit farlig flera gånger – och i en del fall lett till attentat mot biståndsarbetare – men man kan inte överge kurderna och framför allt inte barnen. Dessutom börjar bergsbyarna åter blomstra efter att man lett vatten till bergen och återskapat jordbruken. Så det finns positiva signaler också, fastslår Helena. I slutet av mars bär det av igen.

– Jo, det är stressigt att komma iväg och jag vet inte om jag håller på de två år som är kvar av projektet. Men å andra sidan – när jag väl är där känns arbetet bland många kära vänner mycket stimulerande.

Helena, som lärt en del kurdiska under sina resor, menar att blockaden mot Irak måste hävas.

– För barnens skull är det nödvändigt. Jag tror nämligen att barnen i själva Irak har det ännu svårare än de i Kurdistan.

Det finns barn på närmare håll som också behöver henne – barnbarnen Malin, 7 och Martin, 4 vars pappa Sven är socialarbetare i Lund. Yngste sonen David är dansare och skådespelare och bor i Stockholm. Honom ser Helena oftare på TV än i verkligheten.

Helena fortsätter att driva kampen mot nynazismen och dess tvillingideologier. Därför besöker hon fortfarande skolklasser för att berätta om det som inte får glömmas.

– Den otroliga flatheten från polis, myndigheter och politiker inför den uppstickande nynazismen skrämmer mig, säger hon med eftertryck. Nyligen manifesterade Helena sin mission på vänsterpartiets kongress.

– Jag fick se på partiprogrammet att det inte fanns en enda punkt som tog upp kampen mot fascism, rasism och nazism. Så då föreslog jag en resolution om detta och fick kongressens stöd. Naturligtvis Helena!



Cajsa Carrén

SKV fördömer och ser med största oro på den nynazistiska rörelsens aktiviteter i Sverige och internationellt.

Nynazismen har fått arbeta förvånansvärt ostört alldeles för länge och utgör ett allvarligt hot mot demokrati och mänskliga rättigheter.

Sverige har blivit bas för en

internationell spridning av vitmaktmusiken, en kultur som uppmanar till rasistiska våldsdåd. Hets och förföljelse av folkgrupper är inte förenligt med ett demokratiskt samhälle.

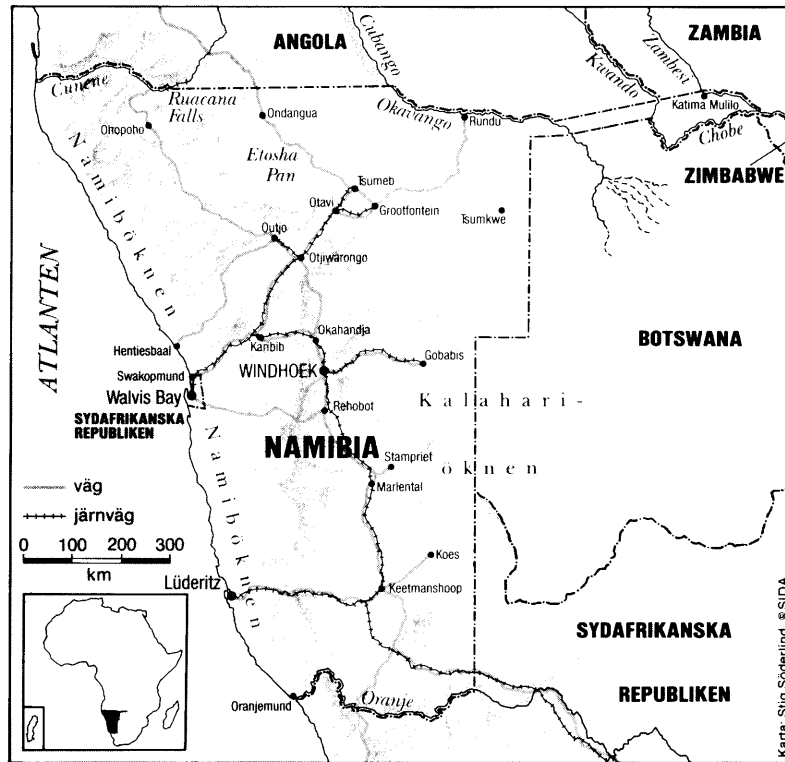
Vi kräver att lagar för hets mot folkgrupp skärps och tillämpas till fullo i alla berörda sammanhang. SKV uppmanar alla demokratiska krafter att bekämpa och skapa en stark opinion mot rasism och nazism.

... om detta må ni berätta ...

**En bok om Förintelsen
i Europa 1933 - 1945**

Boken kan under 1998 beställas från
Regeringskansliet, Levande Historia, 103 33
Stockholm, tel: 0200-118090, Fax 0200 - 118091
Boken levereras kostnadsfritt

Jämställdhet i Namibia



Från Namibia kom en förfrågan till svenska biståndsmyndigheten SIDA: Kan ni hjälpa oss med vårt jämställdhetsprogram? Vi vill få in jämställdhetsaspekterna i statsbudgeten. Ja, sa SIDA och blev glada och anordnade meddetsamma en stor konferens i Stockholm med den flotta titeln: "Integrering av jämställdhetsperspektivet i nationella budgetar".

Till konferensen kom professor Diane Elson från Manchester University, det verkliga proffset vad gäller jämställdhetsfrågor i teorin.

Vidare kom Rhoda Sharp från Australien, där man hade en Kvinnobudget i två år 1994 - 96. Om erfarenheterna i Sydafrika talade Debbie Budlender och om Tanzanias initiativ berättade Gema Akilimali. De många namibiska deltagarna, från ambassadör till ekonomisk rådgivare var idel öra. Och så var vi andra.

SIDA - chefen Bo Göransson hoppades att jämställdhet mellan kvinnor och män (Gender Equality) ska leda till större jämställdhet över lag och därmed till en uthållig utveckling.

Diane Elson tyckte det var dags att avmystifiera ekonomin. Att fokusera jämställdhet mellan kvinnor och män på nationalbudgeten är bra därför att det berör allt och alla i hela landet. De viktiga frågorna kommer att ställas: Hur spenderas pengarna? På vad? Hur får vi in dem? Från vad och från vem? Hur påverkar det den privata sektorn? Leder det till ifrågasättande av manligt / kvinnligt på arbetsplatserna? Även om alla *vet* så måste det ändå göras synligt jämnt och ständigt.

- I Sydafrika har vi två kvinnobudgetar, en inom regeringen och en utanför, berättade Debbie Budlander. Men männen (vid makten) vill inte ta in dem i den nationella budgeten. Budgeten borde ju följa politiken, det vill säga policyn, säger vi. Men, no way...!

Två frivilligorganisationer gick samman och gjorde en analys av budgeten ur gendersynpunkt.

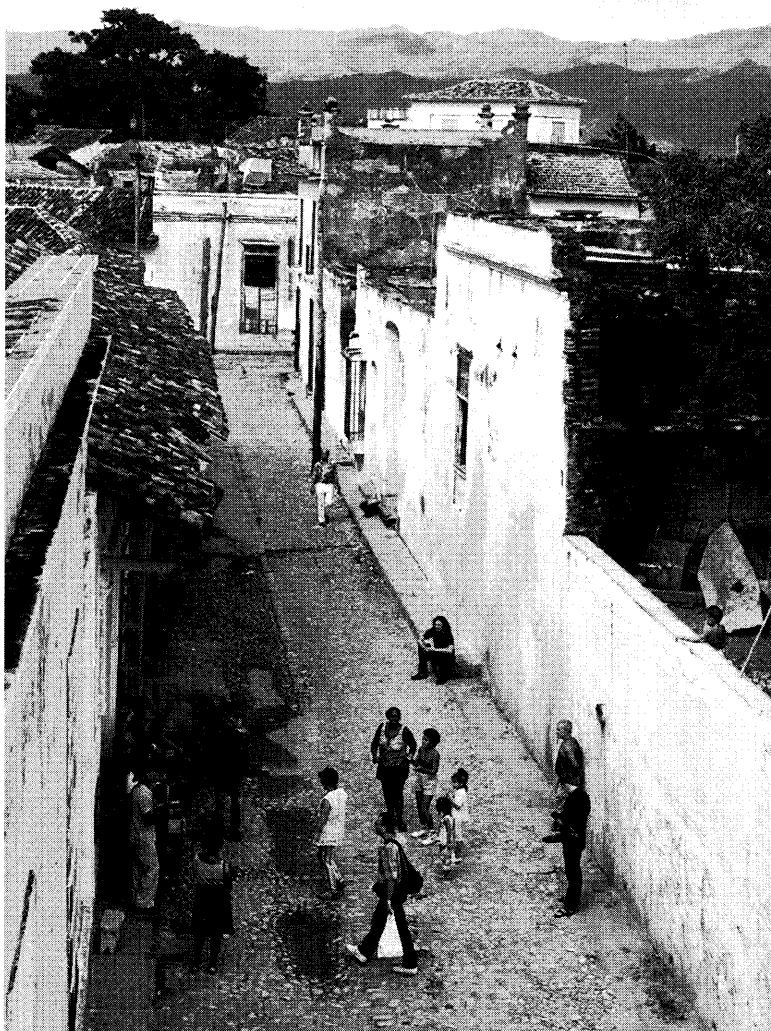
Två böcker har redan skrivits, en tredje är på väg. Vi har tittat på arbete, välfärd (frivilligt arbete är totalt osynligt, till exempel) och på den offentliga sektorn. Det är dock inte bara en fråga om kvinnor och män utan om ojämlikhet överhuvudtaget, kvarlevorna från apartheidregimen. Vi menar att när allt är på väg att ändras så radikalt i Sydafrika så finns det stora möjligheter och utmaningar . Dessa ska vi ta!

Till Namibia åker nu snart Agneta Stark och Stefan de Vylder, de bästa rådgivare Sverige har för närvarande.

Att SIDA mycket seriöst nu går in för jämställdhetsarbetet mellan kvinnor och män i sina programländer är glädjande. När tar Sveriges regering efter?

Snart ska hela kvinnorrådet (KIB) åka till Södra Afrika och jag själv kommer bland annat att besöka Namibia och Sydafrika. Hoppas jag kan berätta spännande saker därifrån i nästa nummer av Vi Mänskor.

Erni Friholt



Vad är sanningen om Kuba?

Den frågan har verkligen aktualiserats i samband med påvens besök i detta socialistiska land. Två åldriga ledare möts - ett möte mellan en djävul och en ängel eller som Castro själv uttryckte det - kanske två änglar som möts. Förväntningarna har varit stora inför besöket såväl från Castroregimen som från motståndarna till regimen. Castro hoppas på ett erkännande och ett fördömande av den amerikanska handelsblockaden, oppositionen förväntar sig stöd i sin kamp för yttrandefrihet och frigivande av politiska fångar.

Den dryga miljonen exilkubaner med säte i Florida utövar starka påtryckningar på USAs regering att fortsätta den snart 40-åriga blockaden mot Kuba, trots starka protester från ett flertal länder. Rykten sprids att Castro likt andra diktatorer hänsynslöst plundrat landet och skapat sig en egen förmögenhet. Mot detta står de regimtrognas övertygelse att Castro i sann kommunistisk anda befriat landet från förtryck, fattigdom och svält.

Ja...vad är sant? Nyligen hemkommen från Kuba efter två veckors semester tillsammans med några vänner smälter jag mina intryck. Självklart får man inte svar på denna fråga under en semesterresa, men man finns där och kan lyssna och iakttaga. Tyvärr tvingas man in i den obehagliga rollen som dollarturist. De två parallella valutasystemen dollar och peso med helt olika prisnivåer skapar konflikter. Med dollar kan man välja och vraka bland ett rikt utbud av dyra varor från när och fjärran, samtidigt som bristen på varor är stor för de som bara har inhemsk valuta. Kubanerna har lärt sig att ta bra betalt av turisterna - med all rätt tycker jag - men det blir absurt när en ordinär middag omräknat i peso kostar lika mycket som en statligt anställd kuban tjänar i månaden.

Speciellt kännbar är bristen på bränsle. En karakteristisk bild av Kuba är stora breda motorvägar där en och annan bil samsas med fotgängare, cyklister och allehanda kärror.

Vägarna kantas av bilar med uppfällda motorhuvar eller tomma bensintankar. En följd av detta har blivit ett organiserat samåkande. Man samlas på vägen och tilldelas plats i förbipasserande fordon som hejdas av gulklädda vakter. Bränslebristen sätter också sina spår i jordbruket. Traktorerna har ersatts med oxar och Kubas viktigaste gröda, sockerröret måste slås för hand med kniv, när drivmedel saknas till skördemaskinerna. Idylliskt men knappast vad vi i västvärlden anser vara effektivt

I och med Sovjetunionens fall försvann stödet från öst och den ekonomiska situationen förvärrades märkbart. Liksom i många andra länder samlas tiggarna i städerna i hopp om att få tvålar, pennor, dollar, ja vad som helst av turisterna. I det berömda gamla Havanna förfaller många byggnader. Det är helt orealistiskt att få fram pengar till upprustning av alla dessa vackra koloniala byggnader, men varsam renovering pågår i den takt ekonomin tillåter.

Ute på landsbygden verkar förhållandena bättre. Jorden är kalkrik och klimatet mycket gynnsamt och de som bor på landet klarar sig oftast bra. Klimatet lämpar sig utmärkt för odling av sockerrör och tobak. Andra produkter som odlas är ris, kaffe, majs, bönor, avocado och tropiska frukter. Ekonomin börjar återhämta sig och de senaste årens kurvor pekar uppåt.

Mina bestående intryck av Kuba är mycket positiva. Man möts av vänliga människor med en hållning som utstrålar värdighet och stolthet. De kubanska kvinnorna gjorde starkast intryck. Sällan har jag känt mig så färglös som här bland dessa vackra, i dubbel bemärkelse färgstarka kvinnor.



Vi reste runt och besökte mindre städer där hela kvarter i kolonial stil renoverats. Detta gav en föräning om det unika gamla Havannas kommande förvandling.

Allt sedan revolutionen 1959 då Castro tog makten, har stora satsningar gjorts på utbildning och sjukvård. All skolgång, läroböcker och sjukvård är gratis. Denna satsning betyder mycket för Kubas framtida utveckling och jag tror verkligen Kuba har en framtid. Landet är rikt på naturresurser och borde med tanke på sitt läge ha goda möjligheter att utvinna förnybar energi. Det är en otroligt

vacker ö omgiven av korallrev och med en betagande natur. Kubas nationalträd, en ca 40 m hög palm vajar stolt överallt. Att gå in i de subtropiska skogarna är som att stiga in i naturens eget växthus och omslutas av grönskande växter i jätteformat.

Kristoffer Columbus kom till Kuba 1492 och beskriver landet som det vackraste ett mänskligt öga någonsin sett. Fantasin skenar iväg och jag ser framför mig hur detta ännu relativt oförstörda land har alla möjligheter att bli självförsörjande och undvika kortsiktig rovdraft av naturen enligt västerländsk modell.

Marianne Lindström



Hur förvaltar vi humankapitalet i dagens arbetsliv?

Idag kan man i alla tidningar läsa om hur vi ska förvalta våra pengar.

Ekonominytt på radion och A-ekonomi på TV, men hur förvaltar vi vårt mänskliga kapital?

Det behöver naturligtvis förvaltas precis som annat kapital i form av pengar, aktier eller vad det nu kan bestå av för materiella ting. Humankapital kan beskrivas som summan av de kunskaper, förmågor och kontakter som en person besitter.

Det skall finnas planer för utveckling av humankapital.

Var hittar jag dessa?

Jag läser i vår Personalidé för min arbetsplats. "Våra medarbetares motivation, kompetens och servicekänsla är avgörande för verksamhetens resultat, kvalitet och konkurrensförmåga."

Vackra ord, det står mer om "tydliga mål, realistiska krav och spännande utmaningar. Arbetsglädje, Motivation, Kompetensutveckling".

Om man sen tittar på Ledarskapsidén, vad står det om den? "Engagera och motivera medarbetarna och utveckla deras kreativitet och samarbetsförmåga"

"Ledaren ska vara öppen och lyhörd för förändringar"

Hur ser det ut i verkligheten på en kommunal arbetsplats?

Under de senaste tre åren har det på min arbetsplats skett två omorganisationer, den sista under protest från personalen. Ledningen beslutar och verkställer. Den demokratiska process som omnämns i vårt samverkansavtal mellan arbetsgivare och arbetstagare ska börja med samtal och sedan fattar man beslut.

Vår förvaltningsledning har gjort precis tvärtom. Mellanledet med tid för förslag och möjlighet att påverka har krympt till det minimala. Det är bara "bestämt" att organisationen ska vara klar t ex till nästa budgetår. Fort ska det gå och kom ihåg att du som arbetstagare ska vara flexibel och vara glad att du har ett jobb!

De fackliga organisationerna gör så gott de kan inom spelets ramar, men ingen lyssnar på dem eller övrig personal.

Vad händer med de människor som finns på arbetsplatsen?

Tja, i vissa fall har man lyckats ena sig till en kraftig protest och därigenom fått bort en oduglig chef. I de flesta

fall använder man lite olika strategier. En del bestämmer sig för att acceptera situationen och tiger. Andra ser sin möjlighet att få egna favörer och blir chefsens hjälpredor, de som kan byter jobb, några tar studieledigt för att åtminstone komma ifrån sin arbetsplats en tid. Sammantaget blir detta till en typ av arbetsplats där människorna blir allt mer osäkra på vad som gäller, vad de har för roll i organisationen och hur länge till de får lov att ha den kvar. Möjligheten till påverkan blir allt mindre, Det sker en ständig nyrekrytering till de olika avdelningarna, vilket gör att trycket på de som stannar kvar ökar.

Nästa steg i vår chefs "utveckling" av vår arbetsplats är att vi ska flytta till nya lokaler. Jag tycker mig se ett tydligt mönster. Den ena åtgärden avlöser den andra. Nu börjar det också viskas i korridorerna att vi ska slås samman med en annan förvaltning.

Hur går det till när det mänskliga kapitalet minskar eller försvinner?

Jo, då har du glömt bort att ge och börjat kräva. Krav på utfört arbete utan erkänsla, brist på intresse för andra, ingen kommunikation, inga samtal, din medmänniska blir osynlig.

Du kräver att dina vänner ska ställa upp för dej men glömmer bort att ge dom något tillbaka.

Du ser alla fel som din ovän gör och ger inte henne eller honom en chans att förändra.

Vad leder det här beteendet till?

Den person som blir utsatt för bristen på uppskattning, blivit osynliggjord, bristen på delaktighet osv känner sig alltmer ensam, ledsen, obetydlig och allmänt ointressant. Hon börjar fundera på vad det är för fel på henne, vad har hon gjort?

Om hon nu rannsakar sig så är det så att hon som vi alla har gjort rätt och fel. Men hur kan detta leda till att hon blir utdömd som person?

Idag i arbetslivet finns det tyvärr många som har blivit utdömda av olika anledningar.

Den vanligaste är att man har haft åsikter som inte passat ledningen, och dessutom varit fräck nog att uttrycka dem. Man kanske har försökt få stöd av sin chef, eller andra inom ledningen utan att lyckas.

Då blir man betraktad som en "uppviglare" och sådana är inte populära idag.

Fortsättningen blir ofta att man från ledningens sida omplacerar personen till något annat arbete.

Då knäcks självförtroendet och man mår mycket dåligt.



Hur skulle det kunna vara på en flexibel arbetsplats?

Planer för utveckling av det mänskliga kapitalet

Flexibilitet kräver att de anställda har bred kompetens och att arbetsstället har en positiv inställning till kompetensutveckling och vidareutbildning av de anställda. Med mer kunskaper och större yrkesskicklighet har man större förutsättningar att kunna delta i olika beslutsprocesser och utföra fler arbetsuppgifter. Kompetens är förmågan att klara de krav som en viss situation i en viss verksamhet kräver.

Decentralisering av ansvar

För att man ska kunna använda sig av de anställdas förmågor behövs en decentralisering av ansvar. I dagens samhälle med väl utbildade personer krävs det också chefer som vågar ge sina medarbetare ansvar. I annat fall riskerar man att satsa resurser på utveckling som blir till ingen nytta. Det skapar bara missnöje och frustrationer om den välutbildade anställda inte kan känna att hon eller han får utrymme för att använda sin med egen ansträngning förvärvade kompetens.

Flexibla chefer, finns det?

Idag befinner vi oss i en brytningstid mellan olika organisationsformer.

En del chefer har ännu inte förstått att vi inte längre kan ha en toppstyrd uppbyggnad av arbetslivet om vi samtidigt vill kompetensutveckla medarbetare till större ansvarstagande och självständighet.

De två första kriterierna är nödvändiga för att skapa flexibilitet.

En mindre byråkratisk organisation

Det tredje kriteriet är att organisationen skall vara mer kundorienterad, mindre byråkratisk, möjligen färre chefsnivåer och färre chefer per anställd.

Individuella kompensationsystem

Det fjärde kriteriet är att det skall finnas ett individuellt kompensationsystem som bygger på individens förmåga, kompetens och flexibilitet. Genom individuell lönesättning uppmuntras den anställda till förbättringar och fortsatt flexibilitet byggs in

- Det individuella systemet bör fungera som stöd för de övriga kriterierna när det gäller de anställdas vidareutveckling, ansvar, kundorientering och flexibilitet.

Men det mänskliga kapitalet då? Hur ska vi förvalta det?

Det är egentligen mycket svårare för det krävs en daglig insats av dej själv. En dos av energi i form av kontakt, medkänsla, sympati, ilska, intresse osv för de människor som du dagligen nöts mot i ditt arbete eller i ditt hem.

Du måste ge av dej själv; allt är bättre än likgiltighet och brist på kontakt.

Lena Åvik

Vad gör vi med liken i garderoben, kamrater?

På TV visades nyligen en BBC- serie om nazismens framväxt och fall i Tyskland. I en studiodebatt efter sista avsnittet frågades tre svenska historiker hur mycket vi visste i Sverige, om förintelsen till exempel, och hur mycket vi egentligen ville veta. Mycket material finns fortfarande att utforska, sas det. Och om vanligt folks inställning vet vi fortfarande inget. Vi kom igång mycket sent. Det var inget som angick oss så direkt, ansågs det nog.

En sådan självgod hållning hämnar sig förr eller senare. Nu har vi nazistgängen här, de utländska tycks till och med betrakta Sverige som ett bra tillhåll för sina möten. Och vi är- återigen - tagna på sängen?

I Tyskland, mycket direkt berört av både bödlar och offer, har studier och självkritik idkats länge. Man har också kommit en bit på väg i insikter och förståelse av ondskans mekanismer, men framförallt också om olika vägar till försoning och aktivt fredsarbete.

Jag fick i min hand ett enkelt nyhetsbrev på fyra sidor. Den heter Interkulturelle Blätter och ges ut av Arbeitsstelle für Ausländerfragen (kontor för invandrarfrågor). Häftet vänder sig i första hand till skolungdomar och lärare. Nr 8/95 ägnas helt krigsslutet för 50 år sedan, i dåvarande DDR kallat Segern över den tyska fascismen. Man uppmanar läsarna till lokalhistoriska studier.

Ta krigsslutet 1945 som utgångspunkt. Vad hände då på orten där du bor? Fråga olika människor, gå till de gamla, de förfogar över värdefulla minnen. Och många är beredda att tala idag, det vet vi. Jämför sedan med den officiella historiebilden. Ni kommer att finna två historier som löper parallellt. Den officiella tar inga hänsyn till tyskarnas lidanden.

Deras egna berättelser är säkert fulla av sådant. Försök samtidigt att hitta lokalhistoriska dokument. Spåra ryska soldater som var med vid befrielsen, deras förbrytelser får inte gömmas undan längre.

Ni kommer att finna att många människor vill framställa sig enbart som offer, andra kanske bara vill tala om efterkrigstiden. Ur dessa motsägelsefulla berättelser kommer ni att lära er att endimensionella tolkningar inte håller. Ni kommer att se och inse ambivalensen, det motsägelsefulla.

Ni kommer att se många tyskars förtvivlan över sammanbrottet, den samtidiga befrielsen och ockupationen, erkännandet och avvisandet av tyskarnas förbrytelser gentemot andra folk.

Materialet kommer att sammanställas i bokform, i utställningar och användas vid olika seminarier och möten. De fem bästa arbetena premieras och deras författare inbjuds till ett flerdagarsmöte med jämnåriga från andra länder i Europa.

Interkulturelle Blätter och det stort upplagda projektet

får stöd av olika ministerier i Brandenburg, som ligger i forna Östtyskland. Ett övergripande mål för detta som för andra projekt man har på gång, är att stärka barns, ungdomars och vuxnas öppenhet gentemot utlänningar, de "främmande", att förebygga högerextrem orientering och att bidra till en demokratisk medvetenhet.

Det vore bra om något liknande kunde hända i svenska skolor. En medveten satsning på Gräv där du står- politik. Hur många lik skulle man finna i garderoberna, tro? Och viktigast: vad gör vi med liken sedan?

ERNI FRIHOLT

Tävlingen

Här kommer de rätta svaren till
förra numrets tävling,
"Starka kvinnor i litteraturen".

A- Alberte
B- Betti
C- Claudine
D- Dina och Dorinda
E- Eliza
F- Flod
G- Gunborg
H- Hertha
I- Indras dotter
J- Jeanne d'Arc
K- Katja Kock
L- Lysistrate
M- Mor Courage
N- Nora
O- Orlando
P- Pippi Långstump
Q- Quest
R- Rya-Rya
S- Scheherazade
T- Tony
U- Ugla
V- Videbeck
X- Xantippa

Vinnare blev:
Barbro Söderberg i Lomma.
Grattis!

Kvinnor för ett annat Europa

Ett nybildat nätverk av kvinnor från flertalet länder i Europa som är kritiska till den nuvarande utvecklingen i EMU-politikens spår.

Det gångna året har det demonstrerats i stora skaror på olika håll i Europa för att protestera mot massarbetslösheten och nedmontering av välfärden. Besvikelsen är stor över att den Europeiska Unionen lett till växande klyftor i denna rika del av världen istället för den välfärd som utlovas i högstämda uttalanden. Nätverket knyter an till denna protest och till traditionella kvinnokrav.

"Europa styrs idag av marknaden och den ekonomiska konkurrensens krav, inte av mänskliga behov. Den Ekonomiska och Monetära Unionen förstärker denna process, med växande arbetslöshet, fattigdom och sociala klyftor som följd. Denna politik drabbar kvinnor särskilt hårt. Beslutsfattandet undandrar sig allt mer demokratisk kontroll. Detta är långt från det välmående Europa man har förespeglat oss".

EMU ligger inte långt bort i framtiden utan runt omkring oss här och nu. Sverige är inte formellt ansluten till EMU, men har ändå successivt anpassat sin ekonomiska politik till den som EMU står för. Vi är bundna till den så kallade "stabilitetspakten" där vi lovar att vårt budgetunderskott inte skall överstiga 3 %. Våra statsfinanser behöver visserligen saneras, men inte i den rasande takt EMU-anpassningen har påbjudit. Vi behöver inte ha världsrekord i nedskärningar i välfärdssystemet och avskedanden i offentlig sektor! Där försvann mellan 1990 - 1995 300 000 jobb, mest kvinnojobb i omsorg, vård och skola. Vi vet alla vad detta inneburit, för gamla, för sjuka, för barn och andra människor som av olika skäl behöver samhällets stöd. Kvinnorna som arbetar kvar blir överansträngda, de utan jobb deprimerade.

EMU är helt fixerat vid målet att inflation ska bekämpas. Det är inget fel i målet i sig, men mycket viktigare är arbete åt alla. Detta var det främsta målet för svensk ekonomisk politik fram till början på 90-talet. Då lade man om kursen för att anpassa sig till EMU och arbetslösheten har kommit som ett brev på posten. Att stirra sig blind på inflationen innebär nämligen att man bara stramar åt och ekonomin får inte upp farten. Till arbetslösheten måste man koppla alla nedskärningar i socialförsäkrings-systemen. Vanligt folk har

ont om pengar och hemmamarknaden går i stå. Mellan 1989 - 1994 blev den rikaste delen av befolkningen 17% rikare, den fattigaste delen 27% fattigare! Bland dessa är kvinnor överrepresenterade. Allra sämst har ensamstående mödrar det, de som skulle behöva mest stöd.

Man hoppas att allt detta mödosamt kan byggas upp på nytt, men EUs finansministrar tycker att vi har en allt för stor offentlig sektor. De uppmanar Sverige att minska den framöver. När staten inte har råd med omsorg, då vet vi att det blir kvinnorna som får ta på sig ett större ansvar för sina anhöriga.

Vår relativt stora offentliga sektor ligger till grunden för "den svenska modellen" som gett svenska kvinnor en internationellt sett stark ställning i samhället med möjlighet att både försörja sig, bilda familj och delta i det politiska livet. På 80-talet föddes fler barn här än i övriga Europa. Nu med minskad framtidstro har födselar minskat med 25%. Än i dag har Sverige flest kvinnor i riksdag och regering. Men viktigast av allt är ett jobb. Ingen riktad ekonomisk hjälp till hushållen betyder lika mycket som detta.

EMU-politiken ger ingen bot. Det är ju den som skapar arbetslösheten och är därför ett hot mot kvinnor.

Demokratin tar stryk. En centralbank får stor makt och den får inte lyssna på politiker. Den ekonomiska politiken är utstakad med ganska detaljerade anvisningar "för all framtid", som det har uttryckts. Den blir den samma oavsett om vi väljer åt vänster eller höger. Det är en skam för de demokratiska traditioner som så mödosamt byggts upp!

Det är därför inte att undra på att en majoritet av kvinnorna säger NEJ TILL EMU.

Ianthe Holmberg



Tillkortakommande

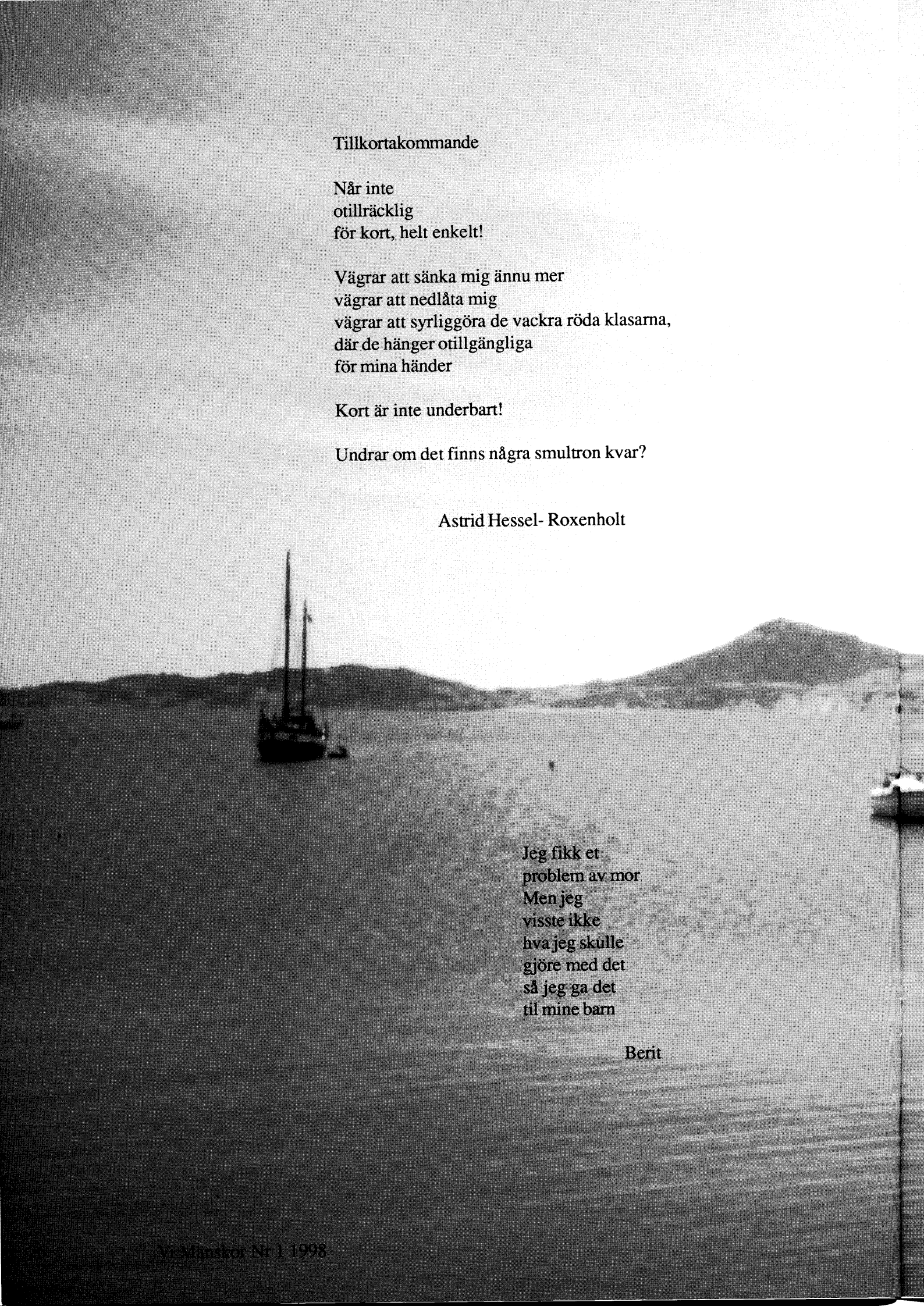
Når inte
otillräcklig
för kort, helt enkelt!

Vägrar att sänka mig ännu mer
vägrar att nedlåta mig
vägrar att syrliggöra de vackra röda klasarna,
där de hänger otillgängliga
för mina händer

Kort är inte underbart!

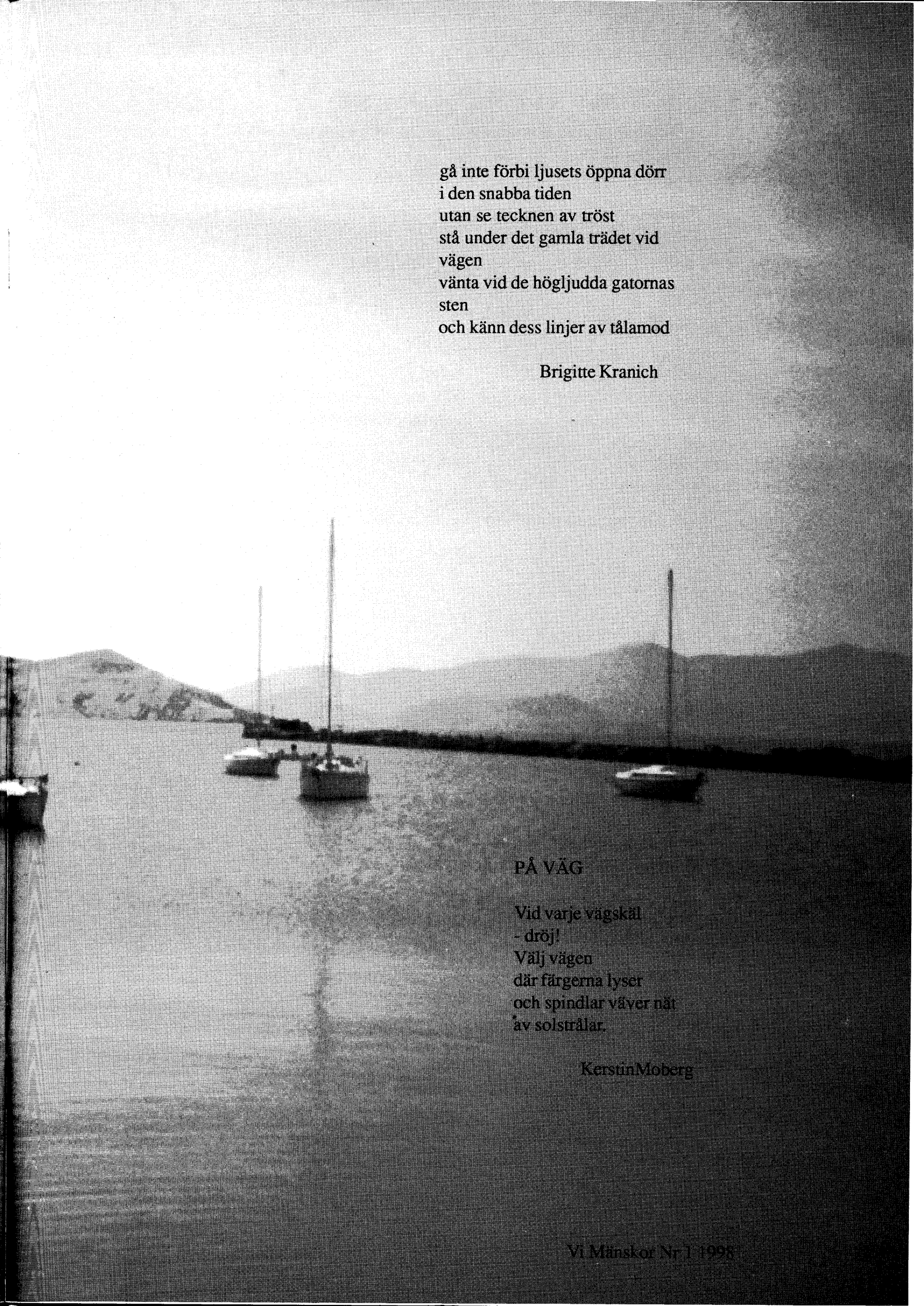
Undrar om det finns några smultron kvar?

Astrid Hessel- Roxenholt



Jeg fikk et
problem av mor
Men jeg
visste ikke
hva jeg skulle
gjøre med det
så jeg ga det
til mine barn

Berit



gå inte förbi ljusets öppna dörr
i den snabba tiden
utan se tecknen av tröst
stå under det gamla trädet vid
vägen
vänta vid de högljudda gatornas
sten
och känn dess linjer av tålamod

Brigitte Kranich

PÅ VÄG

Vid varje vägskäl
- dröj!
Välj vägen
där färgerna lyser
och spindlar väver nät
av solstrålar.

Kerstin Moberg

GOD MAT FÖR LITEN PENG

Att få pengarna att räcka, ett problem som de flesta av oss delar, ett sätt är att laga billigare mat utan att ge avkall på varesig smak eller kvalitet. När jag började leta efter mina billigare favoriter såg jag strax att det handlade mycket om långkok, men jag tycker om långkok, de sköter sig själv. Höns kan man ofta köpa för under 10 kronor kilot och då får man flera middagar på en gång.

* * * * *

HÖNSSOPPA OCH SEAMAN's CURRY

Koka en höna eller varför inte när man ändå håller på två stycken det tar ju lika lång tid.

2 höns
3 morötter
2 gula lökar
1 purjolök
2 palsternackor
1 liten kålrot
¼ rotselleri
persiljestjälkar
1 tsk vitpepparkorn
1 msk salt

Tvätta rötterna ordentligt, skala och spara skalerna.
Lägg hönsen i en gryta, tag det gröna från purjolöken, dom gula lökarna och skalerna från rötterna, där sitter mycket smak, fyll på vatten

* * * * *

så att det täcker precis och låt koka 1 ½ till 2 timmar, det skall gå lätt att plocka köttet från benen. Ta upp hönsen, plocka av köttet och sila upp buljongen.

HÖNSSOPPA

Skär grönsakerna i lagom bitar, koka i buljongen (spara ca 5dl till curryn) tills dom är lagom mjuka, lägg i 1/3 av köttet, klipp över persilja och servera med ett gott bröd.

* * * * *

SEAMAN's CURRY

2 gula lökar
2 syrliga äpplen
2 msk indisk curry
2 msk vetemjöl
5 dl hönsbuljong
3-4 dl mjölk
margarin eller olja
2/3 av hönsköttet

Skala och hacka lök och äpplen fint, hetta upp margarin eller olja i en kastrull, lägg i lök, äpplen och curry, låt puttra ca 5 min utan att ta färg, späd med buljongen och koka 5 min. Vispa ihop vetemjöl och mjölk, håll i grytan tillsammans med hönsköttet och låt koka ytterligare 5 min. Servera med kokt ris och gärna en chutney och färsk gurka i stavar (bra om man tycker att det är starkt)

* * * * *

FLÄTAT MATBRÖD

3,5 dl ljummet vatten
25gr. Jäst
1liten msk socker
1liten msk salt
1ägg
0,5 dl olja
10-11 dl vetemjöl

Blanda allt, ägg och olja gör brödet mycket saftigt, arbeta degen minst 5 minuter, har man en matberedare eller assistent använder man naturligtvis den, det här brödet tycker om att knådas ordentligt. Låt degen jäsa övertäckt i 30 minuter. Gör en fläta, låt jäsa ytterligare 30 minuter, pensla med ett uppvispat ägg, strö över vallmofrö eller grovt salt och kumminfrön och grädda i 175 grader cirka 50 minuter.

* * * * *

Champinjoner är det ofta extrapris på, passa på och gör en god soppa som får en spännande smak av rotselleri.

CHAMPINJONSOPPA

5 hg champinjoner
¼ liten rotselleri
2 tärningar hönsbuljong
3 dl vatten
7 dl mjölk
2 msk vetemjöl
ev. 2 dl grädde, inte nödvändigt men gott olja eller margarin

Skiva svampen, skala och riv sellerin grovt. Låt svamp och selleri puttra i matfettet några minuter, späd med vatten och det mesta av mjölken lägg i buljongtärningarna och koka tio minuter. Vispa ihop vetemjöl med den mjölk som finns kvar och red av soppan.

* * * * *

Jag är en stor soppälskare och bjuder gärna på soppa när jag har gäster, en favorit är

ITALIENSK KYCKLINGSOPPA

1 kyckling
2 gula lökar
5dl kokta vita bönor eller två burkar vita bönor i tomatsås
2 dl vermiceller, tunna soppspagetti
2 röda chili, tänk på att ju mindre dom är ju starkare är dom
salt
1 tsk vitpepparkorn
vatten
ev. cayennepeppar

Skala och hacka lökarna och koka tillsammans med salt, peppar och kycklingen i ungefär en timma. Tag upp och plocka av köttet. Lägg tillbaka köttet skuret i lagom bitar, bönorna (om du använder bönor på burk, spola först av tomatsåsen) vermicellin, chillin, rensad och skuren i inte för små bitar och koka några minuter tills spagettin är färdig. Den här soppan skall vara lite "het", tycker man att den är mesig kan man krydda upp den med cayennepeppar efter smak.

* * * * *

Alla recept i det här numret har vi lagat och ätit på redaktionen, alla har blivit jättemätta och maten har inte kostat över 10 kronor per portion. I nästa nummer "REDAKTIONENS FAVORITER"

Viran Henriksson





Antonia Carnerud

Kvinnor på Exilfilmfestivalen

Tredje Internationella Exilfilmfestivalen gick av stapeln i december. Från klockan tolv på dagen till framåt halv elva på kvällen kunde publiken se ett sextiototal filmer som alla producerats under svåra förhållanden i opposition till censur och diktatur. Till Hagabion i Göteborg kom under festivalen 22 filmare som flytt undan förtryck i Asien, Afrika eller Latinamerika och nu är bosatta i USA eller något europeiskt land. Alla kämpar för sin version av verkligheten.

Detta år var många av regissörerna kvinnor som använder filmen som medel i kampen för jämlikhet och demokrati i sina hemländer.

I "Present past" av Anet van Barneveld och Annemarie Strijbosch återger tre kvinnor sina minnen från ett koncentrationsläger. Kvinnorna ser vad som händer i världen idag och drar paralleller till tiden före Andra Världskriget med främlingsfientlighet och arbetslöshet.

På plats var också iranskan Nahid Zareh, som efter ett reportage från ett iranskt barnsjukhus, som sänts i några minuter över CNS, måste söka politisk asyl i Sverige. Filmen visades i sin helhet på festivalen.

Exilfilmfestivalerna började med iransk film i exil, men har breddats till att gälla alla filmare som utsatts för censur.

Den tredje exilfilmfestivalen började med en film från flyktinglägren i

Västsahara av Karim Traida, algerisk filmare bosatt i Holland.

Djamila Sahraoui som gjort "Den andra sidan av Allahs himmel" är flykting från Algeriet. Hon har intervjuat kvinnor som deltagit i kampen mot den franska kolonialismen. Vi möter gerillakrigare, kvinnor som legat i bakhåll som krypskyttar, som smuglat vapen under slöjorna, fängslats, dömts till döden men överlevt och nu kunde vittna om ett folks hjältemod. Filmen väckte debatt.

- Du undviker vissa frågor i filmen, säger det. Något alternativ till en islamsk republik kunde inte urskiljas.

Djamila Sahraoui betraktar sig fortfarande som muslim men har ett västerländskt kvinnoideal.

- Kvinnorna är rädda för fundamentalismen. Vi kan inte låta guds lagar styra över människor, säger hon.

I Europa betraktas algerier som farliga.

- Det är politikernas uppgift att komma med lösningar, sade Jamileh Nedai, iransk regissör bosatt i Paris. Jag gör mina insatser i min politiska kamp men som filmskapare kan jag bara gestalta ett skeende!

Jamileh bidrog till festivalen med "En rapport från Beijingkonferensen" där trettio tusen kvinnor under nio dagar diskuterade en strategi för att förändra läget i världen.

I filmen "Välkommen till Sverige" har Antonia Carnerud, bosatt i Sverige med kroatiskt ursprung, följt en utvisningshotad flickas öde. När inspelningarna börjar verkar situationen förtvivlad. Men tack vare solidariteten hos invånarna i Trelleborg räddas Azam från fängelse och trolig avrättning i Iran. Exilfilmarens positiva sida är att vi för med oss påverkan av vår egen kultur och mentalitet, ansåg Antonia Carnerud.

- Men vi är "outsiders", utbrister hon.

Vi betraktas som pratsamma och aggressiva och är man detta och dessutom kvinna är det ännu värre!

Många var de filmer som engagerade och som man skulle vilja se fler gånger!

I "Mäns rättigheter - Kvinnors lidande" en dokumentärfilm av Mehrangis Dabui, bosatt i Tyskland, skildras de turkiska kvinnornas situation i Västberlin när de traditionella rollerna och inställningen

till det motsatta könet i moderlandet kolliderar med ett modernt levnadssätt. Filmen visar den turkiska kvinnans drastiska isolering och utestängdhet från allt offentligt liv. Från cirka tio års ålder är alla kontakter med unga män fullständigt förbjudna för turkiska flickor. Uppfostrade i detta rigida moralsystem konfronteras flickorna med tyska kompisar i skolan.

I "Väggar av sand" av Erica Jordan försöker en ung iranska i USA desperat känna samhörighet med detta "frihetens land" där hon saknar både vänner och nödvändiga tillstånd. Det är en stark film som griper tag i både invandrare och svenskar. Exilfilmfestivalen blev välbesökt, men intresset från svenskarna var inte alltför stort. Kanske är de problem våra invandrare ställs inför alltför främmande. Vi kan nog inte riktigt sätta oss in i det oerhörda förtryck, både psykiskt och fysiskt, de utsatts för i sina hemländer.

Charlotte Svärdröm



Jamileh Nedai



Rapport från en filmfestival.

I det kallaste, mörkaste december var det dags igen för Göteborgs tredje internationella exilfilmfestival.

I nästan en vecka visades förbjudna filmer, filmer mot rasism och mycket mer på Hagabion.

Under förmiddagarna kunde man delta i Öppet forum och få chans att lyssna till några av filmerna. Hela festivalen var välorganiserad med få förseningar eller ändringar i programmet.

Jag blev glatt överraskad när många av de filmer jag såg handlade om och var gjorda av kvinnor. Tyvärr var mina språkkunskaper inte tillräckliga. En del filmer med mycket intressant innehåll gick mig förbi då de hade t.ex. tyskt eller franskt tal. Synd på bl.a. filmen om NGO konferensen i Beijing, A report from China av Jamileh Nedai.

Om festivalen ska växa och nå ut till en större publik, tror jag att engelsk text är ett måste. Vissa filmer som bygger mer på bildens och musikens berättande fungerar däremot utmärkt, som kortfilmen Kadim Abed, om en irakisk fotbollsspelares liv i exil.

Jag har förstått att problemet med textningen av filmerna är en ekonomisk fråga, som allting oftast är. Hoppas att eldsjälarna bakom festivalen har ork att fortsätta sitt arbete för en viktig sak.

Laila Carlsson

film

"Prisad vare Hammarkullen"

Den 9 februari delades det svenska filmpriset Guldbaggen ut. Under åren har flera kategorier tillkommit.

Från början var det tre, nu är det tio. Marika Lagercrantz var värdinna och passade på att ge den mansdominerade filmbranschen en välförtjänt känga. Priserna fördelades diplomatiskt mellan de mest omtalade filmerna från 1997.

"Tic Tac", i regi av Daniel Alfredsson tog hem tre av sina fyra nomineringar. Ett par nya unga stjärnskott (Emil Forselius, Johanna Sällström) förärades varsin "bagge" och deras lycka gick inte att ta miste på. Oftast brukar ju priserna ges till redan etablerade skådespelare.

Ingmar Bergmans specialpris tilldelades Agneta Fagerström-Olsson och Peter Birro för regi respektive manus till Hammarkullen, som SVT sände i höstas. Det var en oväntad glädje. Tänk om vi kunde få mer av den sorten i rutan istället för alla såpor! Sammanfattningsvis var det en ovanligt "rättvis" filmgala med en del överraskningar. Tilläggas bör att Lena Nyman var kvällens bästa kuvertsprättare.

Laila Carlsson

Efterföljaren, Norge 1997

Regi: Tor M Törstad

Manus: Henning Mankell

Denna norska thriller utspelar sig i Mocanbique och de kulturkrockar som kan uppstå. Med stor brådska får den norska minröjningsexperten ge sig av till Mocanbique för att ersätta en minröjare som omkommit i en bilolycka. Efter ett tag tvivlar han dock på den officiella versionen. Hans föregångare hade kommit för nära sanningen och efterföljaren börjar skönja korrupta politiker och skrupelfria affärsmän och att minröjning kan vara en lönande

affär. Detta leder till attentat mot hans liv men tas inte på allvar av den norske ambassadören som anser att han är hysterisk. Filmen tar upp ett mycket aktuellt ämne. Det finns starka scener som berör, samt även en fin miljöskildring och man kan känna dofterna av Afrika. Ämnet är kontroversiellt och filminspelningsstötten följdriktigt på vissa problem från myndigheterna. Efter visningen då det fanns möjligheter att ställa frågor till regissören blev frågan om vilka som kunde ha ekonomiskt intressen i minröjning aktuell. Något rakt svar fick inte publiken men enligt Törstad så var berättelsen verklighetsbaserad. Ur det fick var och en dra sina egna slutsatser. Detta är en mycket sevärd film och framför allt aktuell.

Till hösten kommer den på TV. Se den, det är den definitivt värd.

Eva Wikman

Film: Insomnia Norge 1997

Regi: Erik Skjoldbjærg

Två kriminalutredare från huvudstaden reser upp till nordnorge för att undersöka mordet på en sjuttonårig skolflicka. Den börjar som en traditionell polisfilm men utvecklas gradvis till en psykologisk thriller om brott och skuld. Historien blir mycket oförutsägbart. Vem är utan skuld och hur hanterar vi makt och möjligheten att påverka?

Det här är en film som inte lämnar betraktaren opåverkad och ger en obehaglig eftersmak. En mycket välgjord och tänkvärd film som säkert kommer upp på bioreportoaren inom en snar framtid.

Eva Wikman

Ingrid Noll

Mina älskades huvuden

Forum, 1994

Kvinnors vänskap när den är som bäst. I Ingrid Nolls bok Mina älskades huvuden får vi träffa Maja. En förtryckt ung kvinna som mobbas både i skolan och av sin familj. En dag börjar Cora i hennes klass och trots olika familjeförhållanden och bakgrunder finner de varandra.

Det är upptakten till en livslång fascinerande vänskap. Tillsammans får de så mycket kraft som de med förtjusning använder för att hämnas på en vidrig omvärld.

Bakom väninnornas snälla fasader döljer sig beräknande aktioner och grova brott som stöld och t o m mord. De skyr inga medel för att få sin vilja fram. Deras trogna vänskap och lojalitet fortsätter i vuxen ålder, då de trots familjeliv och barn fortsätter sin okonventionella problemlösning på folk som står i vägen.

Mina älskades huvuden är som alla Ingrid Nolls böcker skrivna med ironi och en mycket underhållande sadism. Den är som en blandning av Helen Zahavis En djävla helg och Fay Weldons En Hondjävuls liv och lustar. Läs den!

Elin Ek

Århundradets svenska bok

Sista datum för att vara med och rösta fram århundradets svenska bok är 15 maj 1998

Skicka ditt förslag till:

Röda Rummet

859 85 SUNDSVALL

Boken skall vara författad på svenska och vara skriven under nittonhundratet.

Edith Södergran.

Vaxdukhäftet. Nordstedts.

Ebba Bratt Wittström. Ediths jag. Edith Södergran och modernismens födelse. Nordstedts.

Vi är många som älskar Edith Södergrans diktning. Och hennes inflytande över nittonhundratalets poesi kan knappast överskattas. Var och en har, som det tydligt framgår av alla biografier, sin egen personliga bild av den finlandssvenska, lungsjuka kvinnan. Under sin korta levnad hann hon bara skriva fyra diktsamlingar, en bok med aforismer samt den postumt publicerade Landet som icke är.

Hur upp stod detta författarskap och hur utvecklades det? Det mesta som är bevarat av Södergrans ungdomsdiktning återfinns i det sk Vaxdukhäftet, en liten skrivbok med svarta vaxdukspärmar. Denna innehåller 283 dikter som skrevs under åren 1907-1909.

Edith var uppenbarligen redan som fjortonåring medveten om sitt framtida diktarkall. I dessa tidiga - inte alltid så form fulländade poem - finns flera motiv som sedan återkommer hos den mogna poeten. Det gäller framför allt kärleksdikter och vemodiga högvisor.

Ebba Bratt Wittström har skrivit ett orienterande förord och gjort ett urval av dikterna. Här presenteras lyckade nyöversättningar från tyska, franska och ryska. Södergran var ju som bekant mångspråkig och valde först senare i livet svenskan som enda uttrycksmedel.

I tonåren blev Ebba Bratt Wittström fascinerad av Södergrans poesi. Men de dikter som hon först fick läsa var beskurna.

Det var irriterande med alla dessa manliga litteraturvetare som ville tvinga in poeten i en trång fälla, som ständigt talade om "det stackars sjuka naturbarnet".

Med denna bok hoppas Bratt Wittström att forskningen ska ledas in på nya vägar, att perspektivet på Edith, hennes omvärld och kulturella

impulser ska vidgas. Det återstår förstås att se. Men ett noggrant studium av tidsandan i början på seklet kan säkert ge nya infallsvinklar. Bratt Wittström går till verket med stor energi när hon vill återupprätta Ediths jag. Hon följer hela författarskapet kronologiskt, behandlar utförligt inflytandet från Nietzsche samt flera ryska och tyska lyriker. Ibland tycker jag att författarinnan tar ut svängarna lite väl häftigt. Men här fokuseras en hel del tidigare förbisedda fakta. Det har vi - Ediths trogna läsare - en anledning att vara tacksamma för.

Maj Persson

Marianne Fredriksson,
Simon och ekarna,
Wahlström & Widstrand

Jag har läst Marianne Fredrikssons "Simon och ekarna" som kom ut 1985 på Wahlström & Widstrand. Det är en bok som inte behöver något bäst-före datum.

Simon Larsson är huvudpersonen i denna fascinerande familjekrönika, som utspelar sig i Göteborgsmiljö, i skuggan av andra världskriget. Simon är jude och adoptivbarn i en arbetarfamilj.

Modern är hemmets trygga nav. Till hennes kök, i huset någonstans mellan Lågedrag och Nya Varvet, kommer både stora och små och dryftar sina problem runt köksbordet. Boken börjar och slutar vid Simons ekar. Där emellan får vi följa Simons utveckling från barn till ung man. Det är en underbar bok att bevara och återkomma till.

Kerstin Moberg

Arkadij Vaksberg,
Alexandra Kollontaj. En
biografi
Övers. Hans Björkegren
Norstedts, 1997

Nu har forskare fått tillgång till Kollontajs arkiv och historien om hennes händelserika liv kan berättas. Kollontaj var feminist och agitator, författare, förespråkare för fri kärlek. I 15 år var hon ambassadör i Stockholm och god vän med Ada Nilsson.

Boken är ingen okritisk hyllning. Vaksberg ogillar hennes många kärlekshistorier och är kritisk till att hon lämnade sin son. Han påstår att hon var ylig och att hennes idéer om ett jämställt samhälle var "absurda och orealistiska". Det får stå för honom. Han berättar också om hennes diplomatiska insatser under finska vinterkriget och visar att hon stod i opposition mot Stalin. Hennes gamla vänner och älskare avrättades, själv övervakades hon av Stalins spioner.

Aase Bang

James Welch,
Drömmen om Pikunis,
Wiken 1989

Vill du läsa en annorlunda bok kan jag föreslå Drömmen om Pikunis. Det är en av mina absoluta favoriter. Pikunis är namnet på en indianstam, svartfötter. Läsaren får på nära håll följa indianernas liv på prärien, deras drömmar, magi och samtal med andarna. Den vite mannen närmar sig och indianerna vet att en annan tid ska komma. Ska de kämpa trots det oundvikliga slutet eller bara ge upp utan strid?

I första hand är det här en bok om människan och livet, i andra hand en underbar skildring av prärieindianernas kultur.

Laila Carlsson

Kvinnoliv i nord

För fyra år sedan tog norska *Kvinno-universitet Nord* kontakt med *Center för kvinnor i forskning och arbetsliv* vid Högskolan i Luleå.

Man ville bilda ett nätverk för att samla kunskap om kvinnornas liv på Nordkalotten. Nätverket har snabbt växt till att omfatta även Island, Finland, Canada, Alaska, Grönland och Ryssland.

I juni förra året möttes 200 forskare från dessa länder vid en konferens i Tromsø, den andra i ordningen. (1994 samlades man i Fairbanks i Alaska).

I en deklaration från konferensen påtalar man miljöförstörelsen i Arktis. Globaliseringen av ekonomin, utarmningen av lokalsamhällen i området, avsaknaden av demokratisk kontroll över lokala resurser, marginaliseringen av kvinnorna och nedbrytningen av urbefolkningens och andra lokala gruppers sätt att leva, deras livsbetingelser och behov.

Man vill arbeta för att öka inflytande för lokal- och urbefolkningar över naturresurserna i Arktis, öka kvinnornas deltagande på alla nivåer, säkra traditionell kunskap och erfarenheter, bättra förhållandena för lokal, ekologisk matvaruproduktion och småskalig verksamhet, ta fram information om miljöförstörelsens effekter bl a på barns hälsa.

Källa: *Kvinner i tiden*

Takt, takt, pass på takten!
Den er mer enn halve makten.
Får vi takt i nogen hundre,
enda ingen vil det undre;
får vi takt i nogen tusen,
en og annen låner øre;
får vi takt i hundre tusen,
jo den brusen vil de høre!

*Arbeidermarsch av Bjørnstjerne
Bjørnson*

Plogbillsgruppen *Så välj då livet* i Karlskoga tingsrätt "Vi agerade i solidaritet med Östtimor"

Den 18 februari stod studenten Marija Fischer och prästen Cecilia Redner från kvinnoplogbills gruppen *Så välj då livet* inför rätta i Karlskoga Tingsrätt. I en överfull rättegångssal fick åhörarna bevittna de två plogbillsaktivisterna, domaren till trots, berätta om varför de försökt avrusta en boforskanon. Bofors exporterar och fortsätter att exportera vapen till Indonesien och Marija Fischer hävdade att "jag är medskyldig till det förtryck som pågår på Östtimor. Jag vet vad som pågår". Jag kan inte skylla på den Indonesiska diktatorn eller på min egen regering.

Cecilia Redner menade att hon i sitt prästlöfte förbundit sig att värna om livet och de svaga. Hon sa "Om ni dömer oss så dömer ni kristendomen".

Åklagaren yrkade på villkorlig dom och dagsböter. Dom meddelas den 25 februari klockan 14.

För mer information kontakta

Marija Fischer

Tel: 0704 - 9946 36

Läs mer om Plogbillsrörelsen på
<http://www.plowshare.se>

Vi firar

"Mödrarna på Plaza de Mayo" som ändå sedan 1978 har demonstrerat för mänskliga rättigheter på ett torg i Buenos Aires. De "galna mödrarna" kräver att få veta vad som hände med 30 000 personer som försvann under militärdiktaturen i Argentina.

Jag gymnastiserar inte.

Om det hade varit Guds mening
att vi skulle göra knäböjningar
skulle han ha lagt diamanter
på golvet.

Joan Rivers

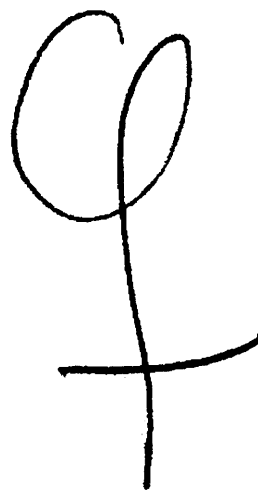
Olof Palme-priset till algerisk redaktör

Feministen Salima Ghezali är en av världens tio viktigaste kvinnor enligt den franska tidningen *Le Figaro*. Hennes mamma är analfabet, men själv är hon universitetsutbildad och chefredaktör för franskspråkiga *La Nation*, som inte längre får komma ut i hemlandet. Hennes material trycks dock i franska och spanska tidningar, "Reportrar utan gränser" hjälper henne att få ut artiklar på internet. Nu har hon fått Olof Palme-priset.

Priset delades ut av Lisbet Palme, och hon fick priset "för hennes mod att under ständig livsfara fortsätta sin objektiva och konkreta rapportering om våldet mot det algeriska folket, trots de starka motsättningarna i landet".

Salima, som lever under ständigt hot från dödspatruller, är 40 år och har två tonårsdöttrar.

Självbild



Salima ritade denna självbild för
Svenska Dagbladet

Det finns fler hysteriska män än
man tror -
de har bara ett djupare röstläge.

Margareta Schildt

Präster för fred

Lördagen den 7 januari gästades Svensk-Kubanska Föreningen i Göteborg av pastor Lucius Walker. Pastor Walker är ledare för Präster för Fred i USA och en av initiativtagarna till vänskapskaravanerna från USA till Kuba. Vänskapskaravanerna till Kuba startade 1992 som en utmaning mot den omoraliska och brutala blockad som USA utsatt Kuba för i 37 år. Blockaden har i USA en egen lag den sk. Helms-Burtonlagen som bl.a. säger: Länder som ger Kuba bistånd straffas.

USA skär ner sina bidrag till Internationella Valutafonden, Internationella Återuppbyggnads- och Utvecklingsbanken, Interamerikanska Utvecklingsbanken m. fl. kreditinstitut om dessa beviljar Kuba lån.

USA försöker stoppa Kuba från att bli medlem i internationella kreditorgan av typ Världsbanken. USAs underrättelsetjänst får bidrag till provokationer mot Kuba och omstörtande verksamhet inom landet. Importförbud mot produkter som helt eller delvis odlats eller tillverkats på Kuba. Blockaden mot Kuba omfattar även livsmedel och läkemedel. Opinionen mot blockaden har vuxit i USA och även internationellt med åren. Ett uttryck för detta är Vänskapskaravanerna som första gången 1992 förde med sig 15 ton gåvor. Den sjunde Karavanen, 1997, förde via Mexiko med sig över 500 ton gåvor av läkemedel, barnsjukhusutrustning och läromedel, bl.a. tre skolbussar.

Nästa USA - Kuba Vänskapskaravan kommer att resa genom USA, Mexiko och Kuba mellan den 7 och den 27 juli 1998. Deltagare från Sverige och övriga Europa är mycket välkomna för att visa internationellt stöd.

Information kan fås från Svensk-Kubanska Föreningen i Göteborg tel och fax 031-7110799 eller IFCO/ Präster för Fred:s hemsida:
<http://www.ifconews.org>

Viran Henriksson

Tandvård

Det har blivit *fint* att gå till tandläkarn. De som har arbete och har råd att gå till tandläkarn säger så där apropå ingenting "jag skall till tandläkarn på fredag."

De som inte har arbete och råd, säger ingenting.

Nu vill jag att alla som håller med mig om att tänderna tillhör kroppen, bör räknas in under sjukvården och skall på så sätt kunna bli i åtnjutande av ett frikort efter en viss självkostnad, vi skall skriva till politiker och sjukvårdsansvariga om vår ståndpunkt.

Vi måste få en förändring till stånd, så alla kan gå till tandläkarn vid behov.

En blindtarm kan värka och tas bort, ett öga får starr och repareras, en tand kan lagas, det bör inte vara någon skillnad, tycker Zaida.

Olympe de Gouges,

fransk feminist, föddes för 250 år sedan, den 7 maj 1748. Under franska revolutionen skrev hon pamfletter om att mänskliga rättigheter även skulle gälla kvinnor.

"Kvinnan har rätt att bestiga schavotten, då bör hon också ha rätt att bestiga talarstolen". Hon avrättades av Robespierre 1793.



Bertolt Brecht 100 år

Nu är han geniförklarad även i Västtyskland, där hans pjäser har bojkottats i 50 år. Egentligen ändå sedan Hitler kom till makten. Pacifisten och kommunisten Brecht förlorade sitt tyska medborgarskap 1935. Då hade han redan flydd till Danmark.

Han stannade i Skandinavien till 1941, då han tvingades fortsätta till USA. Brecht återvände efter kriget till Östberlin och skapade tillsammans med hustrun *Helene Weigel* den berömda teatergruppen Berliner Ensemble.

Vi minns Brecht för hans storslagna kvinnoporträtt i pjäser som "Fru Carrars gevär", "Mutter Courage", "Den kaukasiska kritcirkeln", "Den goda människan från Sezuan". Så lär också hans kvinnliga medarbetare haft stort inflytande under pjäsernas tillkomst!

det talande silvret
det tigande guldet
tappar sitt värde
för den som ligger under
i den verbala brottningen
då är det
det skrivna greppet
som vänder matchen
som är som en vass diamant
som ristar in tankeflöden i
hjärnbarken
hos var och en som läser dina ord

Johnny Larsson

■ Kära Prenumerant!
■ Om du får
■ betalningspåminnelse fast du
■ har betalat, bli inte ledsen, vi
■ håller på att lägga om rutiner
■ för betalningar och det kan bli
■ lite rörigt i början.

Flory Gate

Flory Gate, ekologisk jordbrukare på Rösås i Bergs socken i Småland, har avlidit, 93 år gammal. Flory föddes i Göteborg, gick i Matilda Halls skola och hade Jeanna Oterdahl som lärare i svenska.

Hon träffade Elin Wägner 1933 och blev intresserad av feminism och pacifism. På en kongress i Bratislava 1937 hörde hon Mina Hoffstetter tala om ekologiskt jordbruk. Några år senare köpte hon gården Rösås, inte långt från Elin Wagners Lilla Björka, för att där pröva ekologisk odling. Flory Gate har vittnat om lyckan vid åsynen av en av sina betesvallar, så översållad av dagmaskarnas högar att hon inte fick plats med foten emellan dem.

Långt fram i livet fick hon uppleva det förnyade intresset för ekologiskt odlande. 1982 grundade hon stipendiefonden Fred med jorden, som fick namnet efter Elin Wagners och Elisabeth Tamms epokgörande skrift från 1940.

Hon var också med och bildade Elin Wägner-sällskapet 1990 och tog livligt del av dess arbete. Flory Gate var en gång på Lilla Brattön, där SKV - Göteborg hade sin höst-upptakt. Hon var lika livlig och propagerade för ekologisk odling, som i sin ungdoms dar. Vi som var där är glada över att fått träffa en sådan person som Flory Gate.

Zaida

Våld mot kvinnor

En sammanfattning av regeringens lagrådsremiss.

Detta diskuterades på senaste Jämställdhetsrådet. Äntligen har det kommit på papper, det som vi påpekat i många år, att kvinnor blir utsatta, att det inte har syns.

Att våld mot kvinnor inte fått samma behandling som andra våldsdåd.

Att det faktiskt är förbjudet att slå någon.

Detta förslag hoppas vi skall träda i kraft 1 juli -98

Tre punkter är viktiga:

Lagstiftningen förbättras och skärps.

Förebyggande åtgärder vidtas.

Utsatta kvinnor får ett bättre skydd

Regeringen satsar 41 miljoner på olika åtgärder. Men utesluter inte att ytterligare åtgärder kan behövas i framtiden.

Straffen för brott mot kvinnor skall skärpas. Fängelsestraff införs för könsstypning.

Jämställdhetslagen skärps vid sexuella trakasserier.

Uppehållstillstånd för utländska kvinnor som varit gifta kortare tid än två år med man från Sverige skall kunna beviljas.

Zaida

Rosa Luxemburg

Den 15 januari för 79 år sedan mördades Rosa Luxemburg.

Hon var den socialistiska kampens främsta kvinnliga ideolog, hängiven men självständig. Blev känd för att hon kritiserade Lenins antidemokratiska inriktning för arbetarrörelsen.

Rosa Luxemburg medverkade bl a till brytningen med socialdemokraterna och bildandet av ett tyskt kommunistiskt parti.

1917, när hon satt i fängelse såg hon hur soldaterna obarmhärtigt piskade en buffel. I ett brev skrev hon: "Djuret såg på mig, tårarna strömmade ur mina ögon, en älskad broders lidande kunde knappast ha rört mig djupare än jag berördes av min maktlöshet inför denna stumma ångest. Jag är med dig i din smärta, min svaghet och min längtan".

Hon och Karl Liebknecht mördades 1919 av kontrarevolutionära militärer. Nästa år vid 80års minnet hoppas vi att någon från SKV kan vara med och rapportera därifrån.

Laila



Lobbing är det påverkan eller mygel?

Viran och jag var och lyssnade till Ann Taylor fyrabarnsmor och aktivist från Irland som höll en inledning om "att hantera makthavare".

Ann menade att vara lobbist är en naturlig sak för oss kvinnor. Saken som vi vill lobba för, skall vara en god sak som verkligen ligger oss om hjärtat. Hon gav oss goda råd om hur man gör vid lobbing.

Du behöver inte tycka om den du skall övertyga, men det får du inte visa sa hon. Du måste vara väl förberedd, veta vem du skall tala med, helst veta allt om den personen. Försiktigt leda in samtalet på ditt intresse och vara milt övertygande. Du kan även övertyga hans hustru eller annan närstående person.

Viran och jag lyssnade med viftande öron till olika slag av lobbing.

Det behöver inte vara presenter eller luncher, det kan räcka med en enkel god kaka till och med.

För oss kvinnor som inte har så mycket pengar är det bäst att förbereda oss väl, att ringa och presentera oss så vi blir kända, att veta vilka som är vilka i de grupper där vi träffas, att visa oss själva, så de som mött oss vet om oss.

Ja, detta gav oss en del att tänka på.

Är det så att de som känner många skall få det lättare i livet?

Är detta den demokrati vi har lärt oss? Eller är det utomparlamentarism

Zaida.

Eva Danielsson

vår mesta och bästa tidningsförsäljare. Tunnelbanan är hennes arbetsfält. Fler sådana Evor behövs! Anmäl dig genast, tack. 031 - 14 40 28



Resa till Kuba

Veckan efter påsk inbjuder Kubas kvinnoförbund till en stor kvinnokonferens i Havanna.

Den 13 april kl 20.00 öppnas den.

Och den 16 avslutas den.

Om du vill resa dit är det enklaste sättet (tror vi efter att frågat runt) att ta en charterresa till Havanna, eller en enkel stol på en reguljär resa.

Det kan finnas billiga alternativ.

Hör av dig till oss på SKV om du vill ha logi, eller direkt till

Departement of Foreign Relations of the Federation of Cuban Women.

Paseo 260, esq. 13 Vedado Havana, Cuba.

Tel. (537) 3 9931/ 32/ 34/ 35 and 30 1582.

FAX (537) 33 3019 / 66 2245.

Du kan komma före och även stanna efter.

Kubas kvinnoförbund ordnar med utflykter och dylikt.

Man måste söka visum.

Zaida.

Gesunda

Vår egen pärla i hjärtat av Dalarna

SKV-stugan är lika attraktiv vinter som sommar. Den ligger på höjden av Gesundaberget, med ett härligt fritidsområde runt om. Vintertid kan man utnyttja skidbackarna och elljusspårerna. På hösten frodas bärmarkerna. För sommarens bad ligger Siljan på cykelavstånd. Sollerön är en sevärdhet, likaså Mora med Zorngården. Där finns också fäbodrar - både brukade och omgjorda till mysiga, naturskönt belägna caféer och utsiktsplatser. Stugan är utrustad med fyra fasta bäddar i två rum. Två extra-bäddar finns, som kan placeras i storstugan. Dessutom finns en Lillstuga med 2 bäddar. Lättskött kök med kyl och frys. Dusch och toalett, kallt och varmt vatten. Det enda du behöver ta med är sänglinne och handdukar.

Hyran per vecka är 1.250 kronor för SKV-medlemmar. 1.500 kronor för övriga.

Ring SKV:s expedition, tel. 031-14 40 28.

Tonningfonden

Varje år har vi delat ut fondens räntor till stipendier till SKV-medlemmar.

I år uppgår räntorna bara till några få tusen kronor.

Vi har därför valt att stå över denna gång. Men välkommen med din ansökan nästa år!

Kära läsare,

Vi behöver ditt stöd!

Vi var optimistiska i höstas, eftersom vi fick många nya prenumeranter. Dästo större blev besvikelsen, när kulturrådet meddelade att Vi Mänskor inte får statligt stöd i år.

Vi vill absolut fortsätta utgivningen. Vi tycker att Vi Mänskor behövs. Sedan Kvinnobulletinen lades ned, är Vi Mänskor den enda kvinnors tidningen med ett radikalt, solidariskt perspektiv. Tycker du som vi, att Vi Mänskor ska överleva sin 51. årgång och många år till?

Du kan stödja oss genom att sätta in ett belopp, stort eller litet, på pg 9024-1, eller ge tidningen ett räntefritt lån, som vi betalar tillbaka inom ett år. (Använd gärna pg 9024-1, men ange om det är lån eller gåva).

Förutom dessa akuta åtgärder, behöver vi fler prenumeranter. Det är det enda som kan säkra utgivningen på sikt.

Hjälp oss att sprida tidningen, att göra den mer känt. Varje ny prenumerant gör oss starkare!

Med vänliga hälsningar,

Rase Bang

(ansv. utgivare)

Postgiro 50 50 95-0 Insamlingskonto 5 13 23-4

Linnégatan 21 B
413 04 Göteborg
Tel: 031-14 40 28
(Måndag-fredag 10.00-15.00)

Förbundets målsättning är

- * Att verka för jämlikhet mellan kvinnor och män och för kvinnors deltagande på alla områden av det ekonomiska, sociala och politiska livet, samt att verka för ett socialt och ekonomiskt rättvist samhälle där alla har ett meningsfullt arbete.
- * Att verka för ett samhälle där alla barn och ungdomar kan känna trygghet och har lika värde, och där de tillförsäkras fysisk och psykisk hälsa, och ges samma utbildningsmöjligheter.
- * Att verka för fred, allt framtidsarbets grundval - mot krig och imperialism - krigets främsta orsak. Förbundet vill verka för allmän och total nedrustning.
- * Att verka för skydd av vår egen och framtida generationers miljö, för ett resursbevarande samhälle som tar hänsyn till människors verkliga behov och sambanden i naturen.
- * Att verka för solidaritet mellan folken, för folkens nationella oberoende, för de förtrycktas befrielsekamp, för en värld fri från varje form av ekonomisk, politisk, socialt och kulturellt förtryck, mot fascism och rasism.
- * Att bekämpa all kommersiell exploatering av såväl vuxna som barn.



1914 bildades Föreningen Frisinnade Kvinnor under parollen: Mot krigspsykos, för demokrati och kvinnors likställdhet. År 1931 utvidgades förbundet så att ett samarbete blev möjligt mellan alla kvinnor som önskade en samhällsutveckling i vänsterriktning. Då fick förbundet sitt nuvarande namn. År 1946 anslöts Svenska Kvinnors Vänsterförbund till Kvinnornas Demokratiska Vänsterförbund. (Womens International Democratic Federation, WIDF). KDV har 138 anslutna organisationer i 124 länder. KDV har konsultativ status hos FNs ekonomiska och sociala råd, samt hos UNESCO. Denna status innebär rätt att yttra sig vid sammanträden och att framlägga egna förslag.

☐	Helår 4 nr	150 kr
☐	Gåvoprenumeration	150 kr
☐	Stödprenumeration	200 kr
☐	Jag vill veta mer om Svenska Kvinnors Vänsterförbund (SKV)	
☐	Jag vill bli medlem i Svenska Kvinnors Vänsterförbund (SKV)	

Gåva till:

Telefon.....

Svenska Kvinnors Vänsterförbund
Viktoriahuset
Linnégatan 21 B
413 04 GÖTEBORG

BEGRÄNSAD
EFTERSÄNDNING
Vid definitiv
eftersändning återsänds
försändelsen med nya
adressen på baksidan
(ej adressidan)



I nästa nummer:
All världens kvinnor

Här hittar du Vi Mänskor:

Bräcke: Boklivz. **Göteborg:** Alternativ Handel, Aniara, Frölunda Kulturhus, Haga Bokcafé, Pressbutiken, Tidskriftsbutiken. **Gävle:** Alternativboden Lyktan. **Jönköping:** Bokcaféet i Jönköping. **Kalmar:** Bokcafé Arbetarkultur, Bokcafé Gjuteriet. **Karlstad:** Karlstad Bokcafé. **Lund:** Tidskriftsbutiken. **Stockholm:** Kvinnobokhandeln Medusa. **Södertälje:** Mediett **Uppsala:** Röda Rummet, Uppsala Bokcafé, Wahlbergs Tidningar och Tobak AB.

Vi Mänskor

Linnegatan 21B 413 04 Göteborg